Vallfart och vandringsår

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1888.

En vinterdag i veckan före kyndelsmessan fick Paris, gudarnes skyddsling, det infallet att fodra sin mantel med räfskinn och vakta vargar på Seveberget.

Då kommo Nordens tre folklynnen, tre bröder. Den ene, som var fiskare, var groft klädd och barfota och hade ett sträft sätt, men två stora naiva ögon lyste upp hans trumpna, väderbitna nordsjöansigte.

Den andre, som var skoflickare, var påfallande ful, ehuru han också hade sin brors stora, naiva ögon. Han var kutig och liten, hade snedgångna klackar och en grön pappskärm knuten öfver ögonen. Han spratt af liflighet och gnolade hela tiden en godmodig, omusikalisk sång, icke för öronen men för fötterna.

Den tredje, som var pensionerad soldat, hade icke de andras stora naiva ögon. Hans ögon voro mera reflekterande och en smula frivola. Men han var lång och välväxt och hans klädsel vårdad. Med en oefterhärmlig åtbörd af den förbindligaste artighet bjöd han bröderna armen. Han var adelsmannen bland de tre och bibehöll ännu det gamla bruket att vaxa sina mustacher för att ge dem fason.

Bröderna, hvilka på fristunder brukade berätta historier, hade råkat i tvist om hvem af dem somvore den skickligaste anekdotförtäljaren.

Derför stannade de nu arm i arm framför Paris. Likafullt bådo de honom ej att säga, hvem af dem som lyckades bäst i berättarekonsten, ty då skulle endast en af dem återvända uppmuntrad och glad, men två nedslagna. De bådo honom i stället kyssa den på pannan, som hade minsta utsigten att lyckas, ty då skulle endast en återvända nedslagen, men två uppmuntrade och glada.

Paris betraktade dem en stund, medan snön föll. Slutligen kysste han hastigt soldaten på tinningen. »Hur omöjligt,» hviskade han, att berätta utan dina bröders stora, naiva ögon, hur gjordt, hur förkonstladt allt!»

Men vi, soldatens fullvuxna barn, som stå nedanför berget, skola vi skratta eller gråta? Hur väl inse vi icke, att gudarnes skyddsling dömt rätt!

ÖSTERLÄNDSKA MINNEN OCH MYTHER.

SKATTGRÄFVARNE.

I Teheráns stadsport lågo kvarterets sex lataste dagdrifvare och knäckte nötter i soln. I det närmsta husets rödstrukna burspråk stod Abu Jussuf med sin långa pels, sitt spetsiga skägg, sitt rakade hufvud och sina många pappersrullar – ty Abu Jussuf var bokpräntare.

Hans djupa svarta öga sken
ur mörka hufvudklädet.
Han knöt sin hand af skinn och ben
och slog i fönsterbrädet.

Han strök sin kala hufvudskål.
– »Ni lata sällar, vet ni hvad?
Först den kan lefva nöjd och glad,
som lefver för ett mål!»

Dermed lät han en pappersrulle som af en händelse falla i gatan. Den innehöll uppgifter om ett slags kamrar eller klippgrafvar, hvilka voro belägna innanför hvarandra i berget bakom staden, men igenfylda och bortglömda i tidernas längd. I den första kammaren låg en penningsumma, i den andra en, som var dubbelt större, i den tredje kammaren en, som var dubbelt större än i den andra, och så vidare milvis in i berget.

Derefter stängde Abu Jussuf burspråkets lucka, putsade glödet på sin gurglande vattenpipa och försjönk i sitt arbete. När han först flera år senare en afton såg ut från burspråket, blef han förvånad. Tre af lättingarne, som förra gången sofvo på ryggen, hade vändt sig om på magen, men de andra stodo på afstånd och strödde, snyftande, jord och aska i sitt hår. Den stora kvällsoln sträckte deras skuggor långt ut öfver öknen.

»Ack! Jussuf,» ropade den ene och drog upp den utkastade pappersrullen ur sin kaftan samt rättade sina stora svarta glasögon, som hade skalmar af horn. »Jag, som var den slugaste, har lärt mig läsa för att explicera detta documentum och har läst mig så svagögd, att jag inte kan skilja ditt skägg från ditt ansigte.»

»Ack! Jussuf,» ropade den andre. »För att beräkna kamrarnes läge har jag, som hade bästa minnet, lärt mig mathematik, mathesis pura, och jag har gjort mig rubbad. Tänk dig sjelf! Approximera bergets höjdlinie till 5,000 fot och kalla denna linie AB ... Åh Gud!»

»Ack! Jussuf.» ropade den tredje och spottade på marken. »Jag, som var tölpaktigast, men också starkast, har skött spettet och hackan, och är nu alldeles krokryggig. I den yttersta kammaren, ser du, låg bara en kopparslant, i den andra dubbelt – alltså två kopparslantar och så hela vägen. Först efter tre års arbete hittade vi i dag i den tionde kammaren det första silfvermyntet. Hvad! Är det lön för besväret det? Men hur hissnande stor måste ändå inte den innersta kammarens penninghög vara! Medvetandet härom lemnar oss ingen ro mera i lifvet. Jussuf, Jussuf! Hvarför lät du oss inte knäcka nötter i soln?»

Då vände Jussuf sig bort och grät.
Han stängde luckan igen.
Men jag, som stridt mina strider, vet,
att han lefver på jorden än.

Han ropar sitt råd i stadens port
och i minsta nyckelhål.
Men den, som vill nå ett mål,
han tror sig på jagt och märker fort,
att, bunden med en magisk tråd,
han släpas efter sitt villebråd,
för trött att göra af vapen gagn,
för snärjd att slita sig fri.
Det mål han jagar slutar att bli
en skenande häst för hans vagn.

❦

MOGULS KUNGARING.

Sen hundra år försvunnen
var Moguls kungaring.
Man sökte den i brunnen,
man sökte staden kring.

Det der fick Hafed höra,
som stadens sopor bar.
Han stälde sopetunnan
på öppna torget kvar.
– »Att bära tunnan, bröder,
blir tyngre år från år.
Jag letar kungaringen
och sätter på mitt hår!»

Med gräfta, spett och spade
han sökte dag och natt.
Men gyllne kungaringen
den fick han aldrig fatt.

När han i soluppgången
smög ut längs husets vägg,
fick folket sed att pricka
hans rygg med ruttna ägg.

Han grät. Han bad. Han gräfde.
När han om kvällen fått
turbanen löst vid badet,
var unga håret grått.

Men Hafeds bror, Umballa,
låg kvar på torget trygg.
Han låg i soln som alla
och skubbade sin rygg.
Han snarkade åt myggen,
åt lopporna han log;
när bromsen kom för nära,
då såg han upp och slog.
– Mot fyra kopparslantar
han sopetunnan tog.

Och hvar han syntes höllo
för näsan alla män
och alla dörrar föllo
som af sig sjelft igen,
och månglaren sköt undan
sitt salubord med frukt:
ty fylde sopetunnan
kvarteret med sin lukt.

Så snart han kom ur staden

han stjelpte tunnan kring.
Bland vissna salladsbladen
låg Moguls kungaring!!

Sen hundra år försvunnen
för sol och hackas hugg,
den krönte återfunnen
Umballas svarta lugg.

Ur stadens hästskoportar
kom folket helgdagsklädt.
Och bagarn, som om natten
sett syner hvar han sett,
som drömt, att midt i degen
han kungaringen fann,
och drömt sin dröm, så länge
att soln i fönstret brann,
lät brödet stå i ugnen,
sprang ut med lyftadt tråg
och stänkte mjöl, så vägen
låg hvit så långt man såg.
Och smeden, hvilken grubblat
med släggan vid sin fot,
han slog af fröjd i städet.
så luften yrde sot.
Och tapetserarn, hvilken
stått blek i pipans rök,
han lastade med silken
och silfvertyg sitt ök.
Han kom och klädde tunnan
med friska fikonblad,
med perlor och rubiner,
med glimmande brokad.
Och högt på tunnan bars
vid darabuckors dunder
Umballa, Österns under!

Nu sade segerdrucken
Umballa till sin bror,
i det att lifeunucken
med mjuka ibisvingen
strök dammet af hans skor:
»Nå, Hafed, kungaringen?»

Då knäföll bleke Hafed
i glada skarans midt
med pannan tryckt mot jorden;
men nu var håret hvitt.

Han stötte i sitt hjerta
sin långa, krökta knif.
»Du fann bland sopor kronan,

jag sökte med mitt lif.»

Umballas ätt hon njuter
all lyckans gunst sen dess.
Är spel med trumf i ruter,
så har hon ruter ess.
Att Hafed lemnat söner
vet jag, som ung till år,
i dag i bibeln lägger
mitt första gråa hår.

GLADA GUDARS HJELP.

I Ninive, i Ninive det gamla
der blef hvarannan afton bakadt bröd.
I afton låg i mörker bagarstugan.
I ugnen sken sen gårdagskvälln ett glöd.

Men bagardottern, i hvars bröst naturen lagt ett glöd, som när som helst kunde slå upp i låga, satt i porten i sin fotsida röda skjorta, barfota, med den långa bagarspaden och med håret grått af mjöl samt hviskade med kvarterets vattendragare.

Han såg sig om i gränden, hvilken steg
i långa backar mellan hus och murar
och mellan tempelhörnens marmortjurar
mot aftonstjernan som en himmelsväg.
Han stälde vattenstinna buffelsäcken
mot tröskeln, stötte sina tofflor af
och drog dit in i bagarstugan flickan,
som, skrämd, ett slag med bagarspaden gaf.
Ty nu var timmen just, då folket vände
med sina don från åkerfält och brunnar,
och om kvarteret hade sjutti ögon,
det hade också fem och tretti munnar.

I templet hade, yr af virakslukten,
han offrat frukt i kväll, förskrämd och skygg.
Hvad gjorde väl, om strax, när han vändt rygg,
en munter prest gått fram och spisat frukten!
Han ville vinna himmeln för ett spratt,
som halp derhän, att han i samma natt
blef flickans gäst, om ej till hanegället,
så några runda timmars tid i stället
att alltid schasas af med kyss och prat.
Att ge en man en kyss, försagd och flat,
det är att ge en hungrig en oblat.
Han ville bröllop. Hon lät be och truga.

Tills hon blef såld hon hörde far sin till.
Hon var ett helgon i en bagarstuga,
en kruka vin, förseglad med sigill.

Den tiden voro jordens gudar glada.
Till lifvet smög ej hvarje glimt natur
som genom glömda springan i en lada
en solglimt går till kedjelagda djur.

En enda pligg i kängan kan förstöra
en drottnings dag, en enda tagg kan göra
ett lejon halt – hur skulle icke då
en enda menniskas förträt förslå
att skorra hvasst i glada gudars öra!
Och derför tänkte de i kvällen sena,
der högt på månens horn de gått till sängs:
»Den stackars pilten kan dock ej förtjena,
att han af flickan evigt utestängs.
Hon är en styfsint en, men vi ha inne
ett kändt recept mot ett förhärdadt sinne.
Först alltså hålla vi till hands ozon
samt stora massor aqua destillata
och sedan ...» Yngste guden löste skon
och lagade i den vid nattens vintergata
på några kol i kinamåmonsskåln
ett litet svart, elektriskt laddadt moln.
Han lät det falla genom mörkret sakta
på bagarstugan, i hvars skorstensrör
man kunde högt från himmelen betrakta
det glöd som sken i askan nedanför.

Men under torgets akasia, der eldflugorna lyste i löfverket, lågo trasmän och uteliggare bekymmerslöst kring en hornlykta och gjorde natten glad med rostad majs och tärning. Från danserskornas gata hördes ur en upplyst öppen dörr entoniga, på måfå upprepade knäppar på en sträng som regndroppars fall på en plåt.

I bagarstugan ville vattendragarn
ta fast i flickan, som med starka tag
och mjuk och mjölig vred sig fri i mörkret
och stannade med spaden lyft till slag.

De voro tätt vid dörrn, som stod på glänt
till flickans sofrum. Årets heta tid.
som nu var kommen, sof på gården bagarn
i halmen mellan åsnan och sitt kid.

Hur likväl flickan värjde sig och lekte,
så stötte knät i bagardiskens kant.
En kaka föll och sprang på tegelgolfvet
i bullersamma ringar som en slant.

Nu skedde, hvad som annars aldrig skett.
Hon hann ej hviskning, men hon sköt, hon drog

förtviflad vattendragarn in i kammarn.
Och vid den blixt, som i detsamma slog,
besåg han låga rummets kala väggar
och längst i hörnet i ett trebent ställ
den jättestora runda tegelkrukan
och flickans bädd: en matta och en fäll.
Hon sjelf var, full af ångest, i hans hälar,
drog dörren till, vred ifrig nyckeln om
och lyddes tyst, med hakan stödd på spaden,
om icke bagarn vaknat upp och kom.

När nu hon endast hörde hjertats slag,
som nyss i gränslös rädsla nästan stannat,
och hörde folkets sorl och tärningskast
och åskans dofva skräll, men intet annat,
så fann hon alltihop så måttlöst löjligt,
att hon fick bita i sin hand för skratt.
Och på det hela, var det ej detsamma,
när ingen såg det, i hvad rum man satt?
Allt närmre rullade den dofva åskan.
Den kom med blixt, som vore dager ren,
och dån, som om ett jättelass med sten
af hundra hästar släpats fram i sken.
Kvarterets hundar tjöto hest. Man tände
de släckta oljolamporna i husen.
Och tramp af flyende, af män med sjuka,
med hustrur, barn och husgerad och kruka
dog bort i hädelser och gråt af tusen.

Hvad var det om ej traktens gamla buse,
han, tempelstörtarn, som dref man ur huse
och gick så tungt, att hälleberget sprack
och sandstenslejon och pyloner föllo
som torn och hästar på ett bräde schack!

»O, mödrar! O, mödrar!» ropade en röst från gatan. »Det är jordbäfningen som kommer. Barnet och krukan betunga era steg – *båda* kunna ni ej rädda!» – Derefter klingade tusentals krukor hela gränden bort igenom och med smällande skor och lättade steg aflägsnade sig de flyende kvinnorna.

Den starke vattendragarn lyfte flickan
som om ett barn och hade redan sträckt
sin hand till låset, då hon drog hans hufvud
mot sitt i värmen af sin andedrägt.

Hon låg der vid hans bröst med armen om
hans svarta nacke. Hon var ej sig lik.
Hon låg så blundande, så lugn som döfvad
af faran, bullret och af folkets skrik.

Hon hviskade, hvad minst af allt han tänkt.
»Vårt hus skall störta. – Si, du har mig här!

Du var mig hemligt kär i lifvets dagar,
den natt jag dör är du mig dubbelt kär.
Hvart vill du föra mig? Du vet jag säljs
åt förste köpare min far kan skaffa.
Blif kvar i natt! Här fattas ett 'i morgon',
och utan det kan aldrig far min straffa.»

Hur noga mindes han ej bagarns hot
att sälja flickan redan inom året
till rike gråhårsgrannen midt emot,
som satt med fötterna på varma krus
och hade elfva hustrur i sitt hus
och tand af vax och mage som ett hvalf.
En skäppa silfver skulle flickan kosta,
fast grannen prutade och bjöd en half.

Han kysste hennes hår, som fäste vid
hans läpp en liten kula hårdnad deg.
Han vred så nyckeln, som bar åtta skären,
ur stängda låset, räckte den och teg.

Men när hon tog den, lyfte den och gick
till fönstergallret, sjöng det för hans öra:
Nu har du låst din egen graf, min son.
Var vattensäcken dig för tung att föra?
Tag dock förnuft och rym med flickan raskt
till berget, der som barn du vaktat svin!
Låt sedan bagarn tro, att dottern sofver
som jungfru under Ninives ruin!

Den gamle bagarn hade byggt sitt hus
af kvadersten, som skulle krossa båda.
En yngre bagare han skulle byggt
af ler och strå, hvars fall var utan våda;
och strå och lera höll ihop för resten
som lim och trä, som konungen och presten.

Nu höll hon genom fönstret denna nyckel,
som ensamt kunde öppna återväg
till glada lifvet, der hon lärt att älska
sitt stora tråg, sin spade och sin deg.
Der vattendragarn, när de slutat baka,
höll upp för ögat hålet i en kaka
och stannade med jättebreda skridt
och blinkade och lät sitt öga säga:
Ditt bröd är bagarns, är ditt hjerta mitt?
– Och der om natten blek af fröjd hon hört
den gamle bagarn, när med lyfta händer
och hvit af mjöl han sjöng i ugnens sken
förgätna formler, myther och legender.
Från axeln ströks af gallret skjortan ned.
Den blanka ringen sken på öfverarmen,

som bar låg sträckt på det bizarra block,
som, fäst med krampor, gjorde fönsterkarmen.
– ett sandstensblock, som bagarn brutit ur
en rasad kungagrift det förra året,
och der i nött relief en furste höll
en knippe slagna negerfolk i håret.

»O, söner! O, söner!» ropade en röst från gatan. »Er spade och er sjuke far betunga era steg. *Båda* hinna ni ej rädda!» Derefter hördes tusentals spadar kastas i stenarna hela gränden bort igenom och med lättade steg aflägsnade sig de flyende männen.

»Att rymma?» Flickans röst var kärf och hård.
»Nej, med den största stund, mitt lif består mig,
vill jag förgås och aldrig se de år
då du tar flera hustrur, då du slår mig!»

Hon lät den hala nyckeln sakta glida
allt längre ut på fingret – tills den föll.
Men när den klang i gränden, for hon samman
och grät mot bagarspaden som hon höll.

– – – – – – – – – – – – – –
– – – – – – – – – – – – – –
– – – – – – – – – – – – – –
– – – – – – – – – – – – – –

Men det vardt aldrig någon jordbäfning, endast ett svårt åskväder. När bagarn tidigt om morgonen fann de båda unga innestängda i ett enda rum med en enda vattenkruka och ett enda täcke och med nyckeln nedanför på gatan, kom han ihåg kvarterets trettifem munnar. Förbannande gaf han sin välsignelse. – Då tackade vattendragarn glada gudar.

MUCHAILS AFTONBÖN.

I solnedgången knäföllo alla Kasans muslimanske äkta män på husens flata tak och prisade Den Ende samt ropade: »Jag tackar Gud att ej jag blifvit kvinna!»

Ensamt den brutale gamle Muchail, som var mer än åttio år och hade ett helt lifs erfarenhet, stod raklång med armarna i kors och rynkade ögonbryn samt ropade och sjöng högljudt:

»Jag kommer mörk från dagens göromål,
när jag ser aftonstjernan brinna
som stjernan på ett damascenerstål.
Jag sörjer, Gud, att ej jag blifvit kvinna!
Ej så, som trodde jag och fann
en kvinna mera vacker än en man.
Han är mot henne, der med djerf statur
han kommer hurtig och till hälften spjufver,
som betesfältets eldigt vackra tjur

mot lata kon, som slickar sina jufver.
Ej heller glömmer jag så fort,
att Kasans hela stad har mannen gjort.
Han knotar ej, fast han är slägtets slaf.
Han plitar långt på natten vid sin lykta,
i det hans kvinnor lustigt njuta af
sitt sorbetglas och kalla sig förtryckta.
Hans slitna hand har borrat upp den brunn,
hvars vatten läska dessa kvinnors mun.
Till deras hus har mannen släpat stenar.
Nå, ske din vilje du som bördan delt!
Jag sörjer, Gud ... Förstå mig, hur jag menar.
Jag ville vara kvinna för att helt
få älska mannen så som han förtjenar.»

MOLNET.

I Hasans trädgård bland förvuxna trän,
der vilda foglar lägga ägg och drilla,
i skuggan öppnar sig en vid fontän,
hvars vatten jemt är mörkt och jemt
är stilla.
Och sagan tror att om, när någon speglar
sitt hufvud tankspridd i en kort minut,
ett strömoln öfver vattenytan seglar,
skall obesvarad kärlek bli hans slut.

Bland bambuns buskar står en ung negrinna.
På hennes armar blanka smycken brinna,
och fläktan med sitt skaft af perlemor
är stucken in vid hennes gördelspänne.
som hennes herre skänkte, då han svor
att älska mer än allt på jorden henne.
Hon håller anden, hukar tyst sig ner,
hon stryker slingerväxterna i sär.
Hon smyger gången, som är öfverspunnen
af vilda rankor och platanens gren.
Hon stannar först, när hon är hunnen
till sagans sofvande fontän.
Sitt hufvud lutar hon i svarta handen
och stirrar andlös öfver marmorranden.
Kring pannan faller håret ulligt ner.
Från axeln glider skjortan mer och mer.
I hennes ögon klara tårar stiga
– men allt är tyst och blad och foglar tiga,
och öfver vida spegellugna skåln

går fram ett askgrått, silfverkantadt moln.

DE TRE FRÅGORNA.

Vid Derr i Nubien står en Isisbild
bland tusenåra störtade ruiner,
ett stenkast knappt från tempel-
dammen skild.
Och negern tror, att om, när månen skiner,
han stannar hvitklädd och i hvit turban
vid bildens fot en natt i ramadán
och kastar trenne stenar, hvilka först
han svärtat öfver lägerbålets lågor,
i dammens midt, der månen lyser störst,
så får han svar på trenne stora frågor.
Om alla tre i vattnets spegel falla,
då blir hans kärlek lycklig och han blir
väl nitti år och han skall dö emir
och Sudans hörn hans rykten återskalla.

Och natt är nu. En storväxt neger böjer
åt sidan tamariskerna och dröjer.
I blåhvitt lyser hans turbans muslin.
Och i hans svarta hufvud kan jag spåra
hans röda läppar som en blodröd skåra
i sidan af en lädersäck med vin.
Så klar är ökenmånen och så stor,
att allt har dagens färg. Är dagen vaken?
Det gula berget sitter som en naken
ghavazi-flicka i ett blåhvitt flor.

Han står vid bilden, hukad bakom stammen
af närmsta palm. Han lyfter raskt sin hand.
Men stenen faller blytungt hitom dammen.
Hans namn blir aldrig stort i Sudans land!
Han sliter lossnande turbanen af.
Han kastar nästa svarta sten. Den faller
långt bortom dammen mellan trädens galler;
det bådar död; det bådar tidig graf!

Förtviflad, häpen och med knäppta händer
han som i bön till Isis' bild sig vänder.
Han vet, att allt, hvad mest han längtadt äger,
på nästa sten som på en tärning väger;
ty faller den i dammen, då är visst,
om också ung han dör bland gatans arma,
att dessförinnan skall hans ökenvarma,

hans ystra kärlek nå sitt mål till sist.

Han slungar stenen, glömsk af allt omkring.
Två droppar kallsvett på hans tinning flyta.
Då plaskar der med ens på dammens yta
en silfverkantad, jättevidgad ring.

DÖDA HAFVET.

I bergets djupa ögonhål
anakoreten vid sin skål
tar upp sin aftonsång
– »Åh – ha – håhå!»
och faller knä på några fång
af torra löf och strå.

Här hänger sodomsäpplet rödt
bland beduinens svarta tält,
der lägerbålet ryker.
Här ligger öknens flygsandsfält
så jemt, så slätt, så ljust, så dödt
som på en vintermorgon snön.

Här sofver blank den döda sjön,
der ingen måse dyker,
der ingen pilgrim eller prest
för ned sin mula eller häst
i middagshettans timmar
samt fyller på sin säck af skinn,
och intet segel simmar,
och ingen Petrus halar in
ett lastadt nät som glimmar.

När långt i kvällsolns hemska glans
siroccon stryker vassen ned:
»Guds fred, du bleka sjö, Guds fred!
nu ta vi upp de dödas dans!»
han reser vattnet jemt och rätt;
det faller strax i stranden tungt
som hammarslag, som ett skelett
och sofver lika spegellugnt.

* * *

Här hvila som myllade skatter
i betesmarkernas mattor,
i sanden bland friska spår
af gazeller och vilda får
de lyckans och solens år,

då menniskan trodde sig sitta re'n
på paradisets tröskelsten,
om hon mot kvälln fick stampa
af mossa och mull sin säng
samt hänga i taket en lampa
och fila en tagelsträng;
då arbetstimman var skämt
och hvilan glad som ruset.
Men ville hon hustrur i huset
(och det ville menniskan jemt)
hon drog sina mynt ur barmen
och räckte grannen dem.
Hon lyfte hans döttrar på armen
och bar dem glad till sitt hem.
när röd om hösten Luna
i öppna dörren brann
och flickorna voro för bruna
att rodna för en man.

Vårt slägtes barndom drog förbi,
och hvilan blef en plåga.
Vi togo arbetsblusen, vi.
Vi smida och vi såga.
Vi stå till knät i hyfvelspån,
men fliten slog till sist ihjel
den late vildens glada själ
och halp oss likväl aldrig från
hans sjukdom och hans hunger.
Och medan vi smida och snickra och slå
vi kläda sinnet smått om smått
till en gammal asket i kalott
lik munken deruppe som sjunger.
– »Åh – ha – håhå!»
Nu hvila i kvällsolns hemska färg
de döda ökenländer och berg
med hufvorna dragna ner
och hakan i blåa händer
– de döda berg och länder,
som aldrig vakna mer!

ISISSYSTRARNAS BRÖLLOP.

I.
PROLOG, ISISSYSTRARNAS KORUM.

Oskuldsfulla systrar, lyften kransen
från ert hår till nattens blund!

Öfver öknen glimmar aftonglansen.
O! att evig vore kvällens stund!
O! att Tebes flickor, hvilka träda
med sin kruka till brunnen gladt,
alltid vore lika älskligt späda,
lika älskligt unga som i natt!
O! att barnen, som på bergets kam
bredvid hjorden gå,
alltid vore barn och deras lam
alltid lika små!
Rena, oskuldsfulla systrar gråten,
gråten ljuft på er myrtenkrans!
Stången templets dörr för verlden! Låten
blott den ljufhet, som i kvällen fans,
blott de ungas oskuld här bo inne!
Skänk den här en fristad än,
när hos dessa barn och flickor den
länge sedan endast är ett minne!

II.

Då på en dåsig dag decemberaftonens svalka
föll som en känsla af ro på öfverbefolkade
Tebe,
samlades Isis' prestinnor på taket af templet.
De sutto
klädda i hvitt i ring om en skål af blänkande
koppar.
Rågad med vatten sken den rymliga skåln på
en trefot.
Allmänt var den i rop, ty i speglade stjernorna
spåddes
kommande glädje och ve af djupt stjernkunniga
kvinnor.

Äldsta prestinnan, den nittiåriga Bent-Amenemma,
reste sig tungt. En bild af Isis glänste i guldplåt
på hennes bröst. Hon stred från spädaste år
för den kyska
månskensaktiga tron på den rena, mildögda Isis.
Systrarna höll hon i tukt. Rundt staden och
hela Egypten
flögo de skymfande ord, som hennes rasande tunga
slungat mot Hator-Sechet, lustans gudinna. Hon
knäföll
tyst öfver skåln och läste i ödesförkunnande
vattnet.
Ängsligt väntade nu den tigande kretsen, men

hastigt
strök hon tillbaka sitt hvitnade hår. »Ni heliga
systrar,
aldrig stjernornas svar blef grymmare sagdt än
i afton.
Dystert, graflikt rasslar hotande domen från ofvan:
en af oss skall synda i natt så djupt att försonings-
offret skall fordras af oss väl sjufaldt större än
synden.»

Hviskande sprungo prestinnorna upp, men den
vackra Ahanna
ryckte den gamla i kjoln. »Rättfärdiga öfver-
prestinna,
fråga den syndandes namn att strax hon skonlöst
blir blottad!»
Nittiåriga Bent-Amenemma lyfte sin magra
mumieförtorkade hand och svarade, upprörd till
tårar:
»Sparom den frågan i natt, i morgon står hon
oss åter.
Synes ej slaget dig nog? Säg, skulle du tacka
min ifver,
om du träffades sjelf af stjernornas krossande
spådom?»

Sagdt. Och följande skåln som lyftes af tigande
systrar
gingo i sorgset tåg de långsamt trappan från
taket.

* * *

Kvällen vardt natt. Kring slocknande bål, som
brunno på torget,
lyssnade rysande barn till sagoberättaren, hvil-
ken
klädd i en rutig rock med bjellror vid ärmar
och fållar
sjöng i den tynande brasans sken, som färgade
honom
spöklikt blek som en mjölad narr. På höjden i
öknen,
långt från torget och långt från hundraportade
Tebe,
steg i ofantliga block det mörka templet åt Isis.
Öppet var det som jemt men vaktadt af stir-
rande sfinxer
samt af menniskans tro; och vantro och tro är
detsamma.
Genom pylon och förgård låg vägen öppen

för alla.
Längre likafullt ej, ty innerst satt i sin cella,
huggen i blåsvart granit från bergen i yttersta
söder,
stenhård och gåtfullt mörk samt halft betäckt
med ett kläde,
Isis med Horus på knät och fullmånens skifva
på hornen.
Vakten vid bilden i natt var anförtrodd åt Ahanna.
Rak som gudinnan sjelf med haka och panna
och kinder
skarpt belysta i rödt men skymmande skuggor
kring ögat
stod hon med nakna armarna, lagda i kors öfver
bröstet,
tätt vid altareldens i draget stripiga lågor.
Väckt af en pipande läderlapp, som svedande
vingen
fladdrade af och an, såg hon upp samt såg i det
samma
långt bland lotuskolonnernas rad, som från ofvan
till nedan
målats i blått och rödt med symboliska bilder
ur mythen,
djupt i mörkret en man i sida skarlakanskläder.
Blek af förskräckelse sprang hon tillbaka och höll
öfver elden
handen besvärjande sträckt som framför ett spöke.
Den röde
steg dock gnolande fram i full belysning, och
genast
fann hon i honom en hatorprest, hvars kjol var
broderad
längs den släpande fålln med tamburiner och pipor.
Öfver hans tjurhals sköt hans raka och trotsiga
nacke.
Smycken bar han i mängd kring unga armar.
Han halfsjöng,
medan hans tandrad sken och templet ljöd af
hans gapskratt:
»Jag, den lustige Hators prest, som kvällen i ända
läppjat det sötaste vin, som druckits i skattrika
Tebe,
fick en kittlande lust att sorglöst genast till
kvällsvard
rosta min hvetebulle på Isisaltarets glödhög.
Sätt dig, så skifta vi bullen som syskon, min
käresta! Sedan

räck mig din mun mitt ängsliga barn och kyss
mig på maten!»

Blossande röd af blygsel och skräck sköt flickan
åt sidan
hvetebullen, som lugnt han bröt itu öfver elden.
Ifrigt fattade hon bland altarets käril en klocka,
pyntad med kläpp af digraste guld och skaft
utaf bernsten,
hvilken sidoniske män fört hem från fjermaste
Thule.
Doft i ensliga templet dånade nu mot metallen
fyra hastiga slag som vingslag efter hvarandra.
Dörrar gnisslade sträft; sandaler smälde och
hastigt
kommo hvita prestinnor ur trappor och gångar
och sågo
häpnande Hators prest. Men bittert sade den
äldsta,
öfverprestinnan, den nittiåriga Bent-Amenemma:
»Synden, som spåddes, är skedd. I Isis' åsyn
vår syster
stått med en man. I Isis' åsyn måste hon
offras!
Sjufaldt större än synden fordras vårt offer, och
derför
dömer jag dertill sex, de yngsta, att falla för
knifven.»

Dermed sökte hon fram en knif, men en dun-
drande vindstöt
släckte altarets eld. Förskrämda och darrande
systrar
trängde sig tätt till hvarann och mumlade böner
och formler.
Bent-Amenemma, känd för sin ofvanbegåfvade
visdom,
talade då och blåste i halft utslocknade glöden:
»Systrar, det var oss en vink att spara de unga.
Vi skynda
redan i natt till råds med Hators prester i Tebe.»

* * *

Nu när hon, följd af systrarna, nått de ryktbart
frivola
hatorbrödernas hus, var buller och dryckjom
derinne.
Sträckt på bolstrarna låg den skämtande öfverste-
presten.
Gossar från Gosen svängde på helt försilfrade

käppskaft
präktiga påfogelsfläktor, som glänste med hundra
smaragders,
hundra safirers glans. I takt med pinglande
sistrum
reste sig alla till dans. De dansandes lufvor
och skjortor
lyste af silfvertyg, opaler och brokiga tofsar.
Bent-Amenemma stannade mörk i midten af
gillets
sorglöst sorlande stoj och vänd mot öfverste-
presten,
yttrade hon befallande strängt: »Du lustarnas
furste!
Sluta din skamliga fest, låt tysta den gycklande
gigan!
Kasta din panterdrägt! Förbyt din dansdrägt i
sorgens!
Stjernorna spådde en synd ...» Den nittiåriga
kvinnan
sänkte sin röst och hviskade blek och krökt om
det skedda.
Händerna vred hon förtviflad och skrämd. På
skrynkliga kinden
strömmade tårarna jemt. Den lustige öfverste-
presten
– han som snarlik ett barn med stora vänliga
ögon
tog sin dag som den kom och strödde legender
och infall,
– han som så snart en prest bar sorgebådskap
till huset
jagade honom sin kos med vindrufsklasar och
fikon,
– han, begabbandets vän, blef slagen af skam,
och i blygseln
knöt han så hårdt sina fingrar omkring den ludna
och svarta
bockskinnsflaskan med vin, att vinet purprande
stänkte
öfver hans hand. – »Min syster, min visdoms-
beryktade syster,»
bad han förlägen och skygg och räckte sin hand
på hvars finger
vinet glödde som blod. »Beviset är halfgjordt,
min syster.
Stjernorna spådde en synd, men du försummade
spörja

synderskans namn. Gack, hemta din skål och
forska i vattnet,
om i stjernornas skrift den skyldigas namn är
Ahanna!»

Skålen hemtades nu och ställd på sin ergiga
trefot
lyftades den i palatsets högt omhägnade förgård,
der med sitt sydländska ljus, med ökennätternas
klarhet
stjernorna blickade in. På tröskelstenen i dörren
stannade öfverstepresten skygg. Hans bröder
som annars
lekte och skämtade högt, de stodo som straffade
gossar
rundt om systrarnas skål, och strängaspelen, som
tystnat,
rökelsekaren, som släckts, betäckte den sandiga
gården.

Rätande ut sin krokiga rygg steg Bent-Amenemma
hotande fram och läste i sagoberyktade vattnet.
Länge dröjde hon rak, men småningom sjönk
hon till hopa.
Ängsligt trefvade hon med fingrarna öfver sin
kjortel,
stirrande stelt och hvasst i stjernornas eldskrift.
Förfärad,
vacklande, sjönk hon på knä. Hon sjönk med
haka och kinder
djupt i speglande vattnet. Hon bet i ordlös
förtviflan
öfver den blänkande skålens kant samt föll med
ett anskri
häftigt till baka, och dragande skålen med sig i fallet
låg hon, våt af det heliga vattnet, svimmad på
gården.
Öfverstepresten skyndade fram. Han slöt sina
bröders
händer i sina. Hans skinande drägt, hans smycken
och perlor
hade ej vackrare glans än hans glädjestrålande
ögon.
Nickande ropade han, der mellan kastade flöjter,
fläktor och trampade bägare han gick fram öfver
gården:
»Ditt var synderskans namn, ditt eget, o! Bent-
Amenemma!
När du vid Isis' fot dref bort en man från din

syster,
bröt du mot Isis sjelf. Ack, hvarföre lägga be-
ständigt
våra bedräglige ord på gudarnes läppar! De känna
endast en enda synd, den synd hvaraf andra
få lida.
Vinet och flickans kyss och dristigt spratt, som
förskräcker
skröpliga kvinnor och män, är oskuld för him-
melens gudar.
Månen och stjernan och soln är deras gåfva, men
äfven
ungdomskärestan min och hvetebullen. När rundt
den
skiftade bullen och bockskinnsflaskan vi sitta
som bröder,
gror i samkvämets luft det frö, ur hvilket i löndom
växer förbrödringens tid. – Försoningsoffret har
fordrats
sjufaldt större än synden sjelf. Min syster, du offre
alltså sju af Isis' prestinnor åt eviga Hator.
Dagar och nätter sju de må, så tyder jag domen,
sammanlänkas vid hvar sin Hatorprest med en
kedja.»

Illa dolde prestinnorna dock sin hemliga glädje,
när de släpades fram till Hators jublande prester.
Långt genom öknen ljöd, när smeden hemtats
från Tebe,
hammarn som nitade kedjorna raskt, men då ham-
maren tystnat,
hördes från brödernas bommade hus i ödsliga
natten
tamburinernas dån vid Isissystrarnas bröllop.

III.
EPILOG, HATORPRESTERNAS SÅNG TILL PTAH.

Som gifmild kärlek lyser fram ur hvarje tråd
på den af ljusa garner väfda våd
en brudgum skänkt sitt hjertas brud,
så lyser klart ur allt din kärlek, Gud!

O! kärleksrike Gud! O! Fader god!
Säg, om du närmre våra trösklar stod
än nu, då vin ur bockskinnssäcken blöder,
då, medan strängaspelet susar huldt,
vi, hatets barn, vi menniskor bli bröder
och döma verlden mildt och kärleksfullt.

Om du har skapat allt, hvad vi förnimma,
då måste äfven i det onda glimma
ett återsken af all din storhet kvar.
Då har det onda äfven dig till far.
Hvad Gud har skapat måste vara godt.
Hvad menniskorna nämna synd och brott
är synd och brott i deras ögon blott.
Det är en himlens röst, som jorden falskt förstått.

BETLEHEM.

När klostrets fönster glödde
i djupa solnedgången;
när munken, som tömt sin mugg,
steg upp i tornets glugg
och ringde till aftonsången
samt kvinnorna sutto med slända
i dörren på tröskel och pall;
då steg jag in i den tysta
basilikans pelarehall.
Den står med förfallna väggar,
med sitt gamla tak af trä,
sina pilgrimsskaror som ligga
med flaskor och kors på knä.
Der är som sjönge i muren
en dold församling och prest
»hic de virgine Maria
Jesus Christus natus est!»

Jag tog med rysande händer
ett ljus af vax och steg ned
i kryptans gångar och grottor,
der bedjande stodo i led.
Der sken i skrift på golfvet
af lampor belyst som till fest:
»hic de virgine Maria
Jesus Christus natus est!»

Inskriften omgaf en silfverstjerna, hvilken, ehuru detta råkat i glömska, låg alldeles lös i golfvet som ett lock. Under detta månguddiga lock, hvilket nu lyftes upp för några ögonblick, låg i en helt obetydlig fördjupning en mycket förmultnad sandal eller sko, som tillhört Kristus.

I Cæsarea bodde Kristus ett helt år hos en krukomakare, hvilken han betalade genom att hvar morgon hemta honom leran från vattendraget, tre stadier från stadsporten.

De vackra tvätterskorna, hvilka hade en lätt tunga, när de stodo derinne i den manshöga vassen med vattnet upp till knät, förstummades alltid i hans närvaro. De måste vid hvart hans ord betrakta honom med stora

ögon och förvånas att de ej förr insett något så enkelt och rigtigt. Om aftnarna satt han ofta på brunnskanten utanför krukomakarens hus och kastade bröd åt hundarna och dufvorna. Hundarna voro den tiden mycket skygga, men dufvorna blefvo slutligen så tama, att de slogo ned på hans hufvud och axlar till dess han satt som i en gloria af små hvita flaxande vingar.

Krukomakaren brukade då sticka ut sitt leriga hufvud genom dörren, harkla sig och invända: »Mästare, det som djur är och det som planta är, det är också utan själ!»

Då svarade Kristus: »Skall en krukomakare derför vara utan hjerta?»

Emellertid fastnade hans sko en morgon i den sumpiga marken vid vattendraget. Det var just samma sko som sedan fördes hit till Betlehem. I stället att åter stöta fast den på sin fot, betraktade han den länge och eftersinnande utan att någon fattade hans tankar. Slutligen utropade han: »Den, hvars fot passar i denna sko, skall fullkomna mitt rike!»

Denna legend berättades nu bland pilgrimerna som samlades i grottan. De flesta voro ryska bönder. De buro en rikt förgyld ikón samt hade pelsmössan stucken under armen. »Du Jegor,» hviskade de, »eller du Gregor, är det ej bonden och arbetaren, är det ej den fattige, som skall fullkomna Kristi rike?» Dermed började de passa skon.

Medan de voro upptagna af detta, stal Jegor fem kopék, hvilka Gregor gömt under den uppvikna kanten på sin mössa. Den lilla, ytterst smala skon försvann alldeles under deras plumpa fötter.

Hvem har deremot ej hört talas om en eller annan bildad gråhårsman, som oafbrutet arbetar vid sitt skrifbord i husets innersta och mest tysta rum. Han är en egendomlig blandning af vänlighet, fördomsfrihet och bitterhet. Hvart hans ord är en spik hvarmed han korsfäster sin egen samhällsklass, sitt eget kött och blod för att frälsa andra klasser, hvilka egentligen äro hans naturliga fiender. Man kan nästan säga, att han ber dem slå in hans fönster. Han vill försona menniskorna med förnuftet och sanningen samt gör sig sjelf, sina efterkommande, sin egen samhällsklass till försoningsoffret. Till *hans* spensliga fot skulle skon ha passat!

Vi böja vårt hufvud gerna
för grottans silfverstjerna
men minnas, fast lampor och bloss
till de heligas minne brinna,
att hvarje man och kvinna,
hvars saga vi läst och besinna,
var endast som en af oss.
Och samma Ruth, som knöt sig
en kärfve ax i soln,
hon vände sig om och snöt sig
i dammiga yllekjoln.

Vi helsa ditt första hem,
du dotter af Betlehem,
du unga kristendom,
som i kläder sida och hvita
drog bort till kejsarens Rom!

När Petrus Eremita,
en man i herranom,
steg upp på sin åsninna
och värfvade knektar, kom

du tillbaka som herskarinna.
Jerusalems gata stod
belagd med rödaste matta
af saracenernas blod.

Om greker och latiner
sen dess förstulet snatta
af klosterkällarens viner;
om nere vid dammen de meta
och vända sig om och träta
om messa och bönepall;
om i allt vi spåra förfall;
om vi börja huttra och frysa
och längta spisa kväll
samt rygga till, när vi lysa
dit in i den källarecell,
der Hieronymus låg
i forna dar på den flata
och fuktiga marken och såg
med grubblande blick i Vulgata;
så muntras vi snart, när i trappan
vår pilgrimsskara går fram.
Den stripiga luggen och kappan
är grå af boss och dam.
Ty frukta de djefvulen mest,
de frukta vatten dernäst.
Om jag vore Betlehems prest,
jag droge en balja med vatten
i kryptan till messan på natten.
Jag toge en kostelig såpa,
som sved i asketisk smärta
– allt medan jag gned och smet
från ryggen de heligas kåpa
samt väldigt bad och grät:
Du, Herre, förlåt dem skammen
att komma med renaste hjerta
i smutsig lekamen! Amen.

Men ljuset brann till fingret.
I klostret mötte kamrater
vid aftonvarden, som dukats
på hvit servet af en frater.
Vi stego till häst vid porten.
Till samtal var natten för stor,
men herdarne sjöngo på berget
vid palmvin en mjeltsjuk kor.
De sjöngo i jemrande toner
en sång om en myllad skatt
och stirrade upp i Judéens

decemberstrålande natt.

Vi hörde vid hvar förfallen
och kringbygd korsfararbrunn,
som gapade upp vid vägen,
lik en svart och ropande mun,
hur der ljöd som en messa ur jorden
från en dold församling och prest:
»hic de virgine Maria
Jesus Christus natus est!»

FIKONTRÄDET.

Välkommen, du svala österländska afton, välkommen! Du är efter den heta dagen som vattenkrukan efter ökenridten. Du är som en blek ung hustru, hvilken från kullen vinkar den svettige jordarbetaren hem. Du liknar de turanske guldsmedernas opal, ty din färg vexlar mellan den hvita mjölkens och det ljusröda vinets på samma sätt som din glädje vexlar mellan sund, stärkande hvila och uppeldande lustbarheter.

Med dessa utrop helsade jag kvällen samt hejdade min åsninna i ett smalt dalstråk, som klättrade upp mot Jerusalem. Staden låg på höjden med sin ringmur, sina kupiga hvita hus som en fyrkantig korg med ägg. Utanför stadsporten sutto hvitklädda enkor på männens grafvar, orörliga och speglade i en stor blank, vindstilla dam.

Med ens kom skymningen. Dalgången blef full af folk – och det led mot påska.

I porten till ett lågt landthus, der kvinnorna tillredde en nattvard, satt Kristus, förbrödraren. Ehuru hans ansigte alldeles icke kunde urskiljas, emedan belysningen föll på hans rygg från oljelampan inne i huset, förstod man strax hvem han var. Hans mörka hår hängde som en yfvig ragg ända ned till hans knän. Hans hvita seerskjorta var kantstött, foten lerig. Med venstra handen sammanhöll han sprundet på en lädersäck med vin. Så snart någon af vännerna, som med korsade ben sutto rundt honom i en ring, ville resa sig. tryckte han ned honom på sin plats igen och bjöd honom dricka. Inga omsorger, inga arbetstankar fingo störa den stilla kontemplativa aftonglädjen.

Då reste sig oförmärkt Judas, judarnes jude. Hans välvårdade händer och fötter voro hvita som marmor och naglarna omsorgsfullt skurna. Han strök ej svetten ur pannan med skjortans fåll som de andra lärjungarne, utan drog alltid upp en lång romersk näsduk. Hans skägglösa välmående ansigte med de små lugna, förståndiga ögonen var helt och hållet den sansade omtänksamme penningemannens.

Han smög sig sakta bort bakom landthuset på vägen mot Jerusalem, medan hans gröna hufvudkläde fladdrade mellan de förvridna, svarta oljeträden. Han slog sig för pannan och talade halfhögt, och det var ej svårt att ana hans tankar.

Hvart bär det hän, tänkte han, att följa denne man, som förbjuder oss att arbeta och att tänka på framtiden och på hvars hufvud man slutligen satt ett pris! Har jag ej i år och dagar sparat slant på slant? Det felas mig endast trettio silfverpenningar – endast trettio! – och jag sitter under eget fikonträd.

Ovilkorligen räckte jag mig efter en sten. Då reste sig Kristus, förbrödraren, i den upplysta dörren.

»Du är ännu ung,» ropade han till mig. »Din första tanke på eget fikonträd skall gå bort och sälja mig!»

Under tiden blef dalgången så mörk, att ingenting längre kunde urskiljas. Allt sjönk till baka i Österlandets obeskrifliga tystnad, en tystnad som födt profeter. Men från den aftonen förstod jag dem, som önska, att ingen menniska skall rå om ett *eget* fikonträd.

HVARFÖR DET ÄR MÖJLIGT.

Vester om Döda Hafvet fick jag herberge i ett ökenkloster. När jag tidigt i dagningen från burspråket såg ut öfver den storartadt liflösa öknen, kom jag att tänka på – menniskan!

Icke är hon elak. Hon är snarare en stackare, som rör sig med stora ord, men som ingen kan lita på. Ju mer jag funderade, desto mer upphettad blef jag. Slutligen reste jag mig och utbrast högt: Hur är det möjligt att icke förakta menniskan, hur är det möjligt?

I det samma närmade sig en ung jude, hvars tofflor smälde mot den tomma klostergårdens stenläggning. Han hade enligt bruket en rund filthatt och en svart hårlock vid hvardera tinningen. I ena handen höll han Josephus' Judarnes Historia, i den andra en tänd hornlykta. Men lappade voro kaftanens ärmar, tofflorna slitna. Redan på afstånd började han vinka mig, men afböjande skakade jag på hufvudet.

Då han emellertid blef stående på gården och icke upphörde att vinka, gick jag ned.

»Jag skall förklara dig, hvarför det är möjligt att icke förakta menniskan,» hviskade han och öppnade en låg dörr strax bredvid ingången till refektoriet. Han förde mig utför en smal alldeles snörrät trappa, som var så hisnande lång, att ingången bakom oss slutligen ej föreföll större än ett nålsöga. Vi stannade till sist i en trång grafkammare. Svärmar af pipande läderlappar flaxade kring hornlyktan. På golfvet låg en mumie, hvars breda panna och framskjutande kindkotor ännu visade ett nästan brutalt kraftigt ansigte af en man.

Juden höll mig till baka; och med en röst så öfvertygande, så darrande af ångest, att jag önskade jag aldrig följt honom, suckade han, pekande på mumien: »Det är Gud!»

Om hvem skulle han vågat yttra något sådant, vore det icke om den man som skapat judendomen, jag menar Moses. Han är en af dessa tre eller fyra menniskor, hvilka stå kvar från forntiden som obelisker öfver begrafna städer. På hans panna ligger judendomen, kristendomen ligger i hans högra hand och islam i hans venstra, och alla profeterna stå som små dvergar mellan hans fötter. Det var länge som om hans kåpa hängt ned öfver hela himlahvalfvet och skymt allt utom honom sjelf. Dånet af hans knutna hand höra vi än i dag, när vi måla upp med hvitt och svart hvad som skall kallas rätt och orätt.

Famlande med händerna efter väggarna skyndade jag springande upp för trappan. Tätt bakom mig hörde jag smällarna af judens tofflor. När jag hunnit upp i det fria, böjde sig juden öfver min axel och frågade: »Förstår du nu, hvarför det är möjligt att ej förakta menniskorna? Det är ej för *deras* skull,» ropade han och pekade rundt hela synranden, »men för de få store, som vi måste beundra!»

HVAD SKALL JAG TRO?

När Mamud-Khan i rusigt öfvermod
beträdde plundrade Sumnats pagod,

der rundt kolonner, hvilka svälde ut
som giftigt granna oerhörda svampar,
hans knektar bundit sina trötta kampar
och drogo lott om rustningar och spjut;
då lyfte han mot Schivas jättehöga
och stränga bild, som sken med silfverbleck
och sexton armar och ett krystadt öga,
sitt gamla vapen, österns skräck,
den värsta slägga,
som Irans värste smed
förmådde lägga
på städ.

På gården, der förmörkad solen skänkte
ett spökgrönt ljus åt dammar och pagod
och bundna hundar gisslades i blod,
var svart af män, hvars hjelmar blänkte.
Der lågo kalkar, flaktor, bajaderers skrudar.
Der bundos kvinnor under skratt och skrän
med rep, som skuro deras nakna knän,
på elefanter mellan tagna gudar,
på hvilka först som ärliga barbarer
man brutit nacken af för nöjes skull,
och mellan dryckeskärl af mörknadt gull
och getskinnsfällar från Allahabads bazarer.

En grå brahman
steg skygg i vägen framför Mamud-Khan.
Hans lilla hufvud stack ur hans
ofantligt höga lufvas silfverfrans
som ur en silfverkopp en torr potät.
Han steg för altaret, der Schiva satt,
och sade brådskande och feberhet:
»Förtörnas, Mamud-Khan, och vräk i natt
min kropp för ålarne i templets elf,
men säg, hvad tänker du der bak ditt bruna änne
om menniskan, då du förnedrar henne
så djupt, så gränslöst i dig sjelf?»

Då log den grymme Mamud-Khan så hemskt, att alla
hans egna män betäckte ögat fort,
och i det samma hörde de hans slägga falla
på bilden doft som på en källarport.
Nu sprang, när Schiva brast i tvänne stycken,
ur gudens klufna buk åt alla kanter
ett regnbågsfärgadt regn af diamanter,
safirer, perlor, myntadt guld och smycken.

De skatter, templet roffat under år
från rajahns harem och från kojans vrår,
från enkor och föräldralösa, brunno

i öppen dag i röfvarskarans väg.
Som ärtor ur en omstjelpt påse runno
de ädla perlorna på trappans glatta steg.

Då log för andra gången Mamud-Khan.
Han svarade pagodens grå brahman,
som skälfde, så det ringde i de elfva
små klockor, som med kläppar af rubin
han bar längs fålln vid kåpan af muslin:
»När menniskornas gud är prestens kassaskrin,
hvad skall jag tro om menniskorna sjelfva?»

DJUFARS VISA.

I danserskornas stad det glada Tanta,
der bomullsbuskens ros blir hvit och gul
och Nilens delta står med gröna majsfält
och bufflar draga vattenhissens hjul,
i detta Tanta lefde gamle Djufar.
Han var beryktad för sin tungas makt
att dikta långa österländska verser
i takt med danserskornas muntra takt.
Han sjöng så vackert om sin stad, som låg
med hundra duftorn, torg och minaret,
att den som hänryckt ej sprang in i dansen
betäckte ögat med sin hand och grät.
En morgon tidigt satt han på sin tröskel.
Fast soln stod lågt var dock han redan klädd.
Då ropte alla flickorna vid brunnen:
»Nu diktar Djufar! Han har glömt sin bädd!
I afton kanske, när i haschischrök
på nakna fötter och vid flöjters låt
vi dansa slöjdans, att han sjunger visan
och lockar än vårt skratt och än vår gråt.»

Då sade Djufar: »Har jag tid till vers?
Min tid är kort till ökengrafvens blund.
Jag har ej råd att för min sömn försumma
en sådan sval och ljuflig morgonstund.»

Då ropte yngsta flickan med ett skratt
och lyfte krukan på sitt svarta hår:
»Vår vän är allt för gammal till att dikta.
När fyller Djufar sina hundra år?»

Förbittrad steg den krökte gubben upp
och strödde trumpen bröd för sina dufvor.
Men när han såg kupolerna, som hvälfde

på stadens höjder som en klase drufvor,
och såg kring slätten, klarnade hans min.
»Kom, barn! Om jag var hundra år och mer,
förmådde än min gamla tunga sjunga,
när från min tröskel denna trakt jag ser.»

Der vardt ett jubel. Folket kom ur staden
och satte sig som kring ett lägerbål,
och deras trummare bar ut sin puka,
en fiskskinnsöfverdragen messingsskål.
När musikanterna nu bildat ring
med flöjten lyft och lutan på sitt knä
och med sin smäckra, strängade rebabe,
hvars buckla sken af indiskt sandelträ,
och när nu danserskorna togo dans,
så hvar kring deras panna fästad slant
begynte glindra som en liten gnista;
steg Djufar upp på brunnens låga kant.

Han drog en pappersremsa och en penna
försigtigt ur en aflång silfverslida
och knäppte upp sitt bläckhorn, hvilket hängde
i gula silkessnören vid hans sida.
Der låg ett sorglöst lugn på denna trakt,
på tystnadens beständigt tysta land,
på dvalans land, det tigande Egypten,
der sjelfva vattnet ljudlöst slår sin strand.
På deltas reflar sof en rad flamingos.
Ett fartyg sam på vattnets gula spegel
med akterhuset måladt grönt och rödt
och dref med floden utan rodd och segel.

Den gamle Djufar tog som en aktör
på brunnens kant högtidligt ut sitt steg,
och mödrar lyfte sina barn i höjden
i väntan på hans sång – men Djufar teg.
Hans ögon vidgades och glänste under
hans panna, som var brun som mörknadt läder
och i den ifrigt lyfta handen sken
mot kornblå luft hans pennas hvita fjäder.
Han rörde sina läppar tyst, och han,
som med sin vers och klangen af sin röst
så ofta lockat löjen eller tårar,
lät hakan långsamt sjunka mot sitt bröst.

Han vände sig från folket och betäckte
sitt hufvud med en ärm af sin burnus.
Han brast i gråt. Han lät sin penna falla
och gick till baka till sitt låga hus.

Då ropte närmsta flickan: »Ganska sant
blef Djufar spådd, att diktens stora glädje

ej mer är hans.» – Den andra flickan gick
förgrymmad hem från brunnen, men den tredje
gaf musikanterna en vink och tog
hans pappersremsa, som låg våt af gråt.
Hon lyfte den och bar den, följd af folket,
vid strängarnes och pukans muntra låt.
Hon gick till stadens stilla helgedom.
Der fästes remsan i en pelargång,
och Tantas döttrar kysste den och mindes
i långa tider Djufars tysta sång.

Den ögats glädje Österlandet skänker
kan ingen skildra i en skrifven rad,
men gamle Djufar målar denna glädje
i sitt af tårar vätta, tomma blad.

DEN OMBYTLIGE.

Bland många delvis illa medfarna arabiska handskrifter som Abu Barak, bokförsäljaren, satt och stafvade i vid sin hornlykta, hade det öfversta följande lydelse:

Damaskus, i kalifen Osmans tredje regeringsår och i det fyrtiondeförsta efter hans börd. Den Ende skänke honom och Eder alla ett fredligt år!

Jag kan högakta, kanske till och med beundra den man, som lefver regelrätt, som anses för ett mönster, som genast från sin tidigaste ungdom slår in på en gifven bana och pligttroget och lugnt följer denna till dess han dör, omgifven af väl uppfostrade barn. Då jag talar med honom är det emellertid som om jag samtalade med en mycket oerfaren och ensidig person. Han har aldrig varit i tillfälle att pröfva lifvet från flera sidor: han har aldrig för ett häftigt intryck kastat öfver ända sitt redan påbörjade arbete och försökt sig med ett nytt. Den ombytlige deremot vinner genom att upprepade gånger med förnyad ifver hängifva sig åt nya företag en viss erfarenhet i allt, en rik mångsidighet. Jag älskar den ombytlige. Hans lynnes skiftning påminner om ädelstenens. Hans samtal behagar mitt öra på samma sätt som de brokiga arabeskerna på moskén i Ispahan mitt öga. Det är som om hans sinne vore sammansatt af finare och känsligare ämnen än andras. Om han i dag framkastar en åsigt, skall han i morgon kanske bekämpa den, och detta emedan hans sinne är ytterligt känsligt för motståndarens anföranden och skäl. Han kommer just härigenom oftast sanningen närmare än någon annan, och om han begår ett misstag rättar han det snart sjelf. Hvad är egentligen en orubblig öfvertygelse? Är den ensidighet, envishet, andlig tröghet eller öfvermodig tro på egen omdömesförmåga? Hvilken stor gåfva att hastigt kunna sätta sig in i andras tankar och uppfattning, hvilken liflig själsverksamhet! Fanatikern, den ombytliges motsats, saknar helt och hållet denna förmåga, då han slår fast en åsigt och går i döden för den liksom den vore jordens största sanning, ehuru den understundom med tiden visar sig vara jordens största lögn. Hans inskränkta ensidighet erinrar om sådana menniskors, som vi kalla trähufvud. Hvarför endast omsluta en enda förhårdnad tanke, en enda kärna liksom det obetydliga lilla plommonet och icke hundra kärnor liksom den stora präktiga melonen! De kristnes gud gömmer tre personer i en, men den ombytlige väl tio. Att umgås med honom är derför samma omvexling som att samtidigt umgås med flere personer. Om någon vore beständigt kvick eller beständigt storsint, skulle han lätt anses för mer än en vanlig menniska. Det tycks derför som om kvickhet och storsinthet genom en vis skickelse mera sällan hörde till den beständiges karaktär än till den ombytliges – hvilken ändå alltid drar

ned sig till en vanlig menniska genom att strax efter en kvickhet eller en stor handling säga en dumhet eller göra något klandervärdt. Den ombytliges vänlighet är ögonblickets uppriktiga och varma ingifvelse och besitter derför en säregen tjusningskraft. Hans förolämpning är mindre sårande, ty man vet att han strax skall återvända och godtgöra den. Ja, jag älskar den ombytlige och är glad då jag vinner hans vänskap, ehuru jag hvar dag blir nödsakad att eröfra den på nytt. Den vänskap deremot, som jag skrinlagt hos den beständige, sköter sig sjelf; den blir honom ett slags skyldighet – och sjelf kommer jag knappast i håg den.

MAMUD–BRUTUS.

Tala ut ur skägget, blårock!» ropte
barskt
Mamud, storsultanen, satt på gam-
malt sätt
i sin port uti sitt kära Gazna
för att slita tvistemål och skipa rätt.
»Tala ut ur skägget, blårock!» skrek han sträft,
sköt ur pannan bättre sin turban
och såg upp på klaganden, som skamsen
stod och huttlade i blå och lång kaftan.
»Saken är ...» begynte denne tyst och skyggt.
»Herre, alla muslims vällust kallas du!
Saken är att ...» Han berörde marken
med sin röda mun och med sin panna nu.
»Att?» röt storsultanen till, så ekot sjöng
genom hvalfvet som en pisksmäll och försvann,
medan två till hängning smidda ringar
sakta vaggade i taket af och an.
»Att ...», skrek muslimannen skrämd och svåra
brådt.
»Du, mitt ögas glädje! Saken den är den ...
Arslan kallas jag. Jag har en hustru ...»
Han föll knä på portens tegelgolf igen.

Storsultanen, Gaznas lystna gråskägg, gaf
lugnt och torrt till svar: »Besinna ändå smått,
att jag sjelf har bortåt hundra hustrur
men bär full af ödmjukt tålamod min lott.»

På ett tecken kom vår blyge Arslan nu
litet närmre, sedan först han klifvit ur
sina gula tofflor och fått ställt dem
riktigt höger-vensterrätt vid hvalfvets mur.

»Si!» Han hukade sig rörd och vigtig fram.
»Hon är ung, min hustru ...» – »Och hvad
mer, dertill
kanske het i blodet?» log sultanen.

»Och kanhända rätt behaglig när hon vill.»
Som han talade, gaf han en slaf en vink
att försigtigt fälla någon smula mer
på den tunga mattan framför porten.
Solen sken ju så fördömdt på golfvet ner.

»Hon är ljuf och farlig som förbjudet vin!»
ropte Arslan ifrigt – »och har råkat få
någon älskling,» fortfor storsultanen,
»som ej nöjs med några blinkar då och då.»

»Store herskare, du ser fördolda ting,
utbröt Arslan. »Du ser allt i öppen dag.
Men ej nog med detta; denne snyltgäst
kör mig sjelf ur eget hus med hugg och slag.
Ja, han kommer, bäst det är, en regnig natt
makar mig på öppna gatan med sin stör
för att lyfta Zaib på sitt knä och skratta,
när han väl har bommat porten innanför.
Eh!» Vår Arslan tystnade med ens och drog
axlarne till örat, tog en ställning likt
en som korsfästs, hvilket allt betydde
ungefär som: kan man tåla slikt?
Eftertänksam såg sultanen länge ner
på sin hvita hand, som om på den han sett
bokstafstecken i de fina fjunen,
som mot knogen kammade sig lent och slätt.
»När härnäst den skälmen kommer i ditt hus,»
slutade sultanen med en tankfull nick,
»sök mig då i smyg, och jag vill visa
att mitt binamn: »rättvist hård» jag rättvist fick!»

Sedan ropade han nästa mål och sjönk
lugnt till baka mot sin silkeskudde stödd;
men man märkte länge, att sultanen
mer än annars blifvit tankspridd och förströdd.

Första dagen gick, men på den andras kväll
föstes Arslan i sultanens sofrum in,
jemrande, förskräckt, med naket hufvud
och med nyss af friska käpprapp randadt skinn.
Strax sultanen kallade sin storvizir.
Storviziren kallade med utsökt takt
sin eunuck, eunucken slafven; slafven
kallade en handfull män från slottets vakt.
När för slafven dessa anmält, att de hört,
och han sagt det för eunucktn och eunucken för
storviziren, bugade sig denne,
och sultanen tog sin pels och tog sitt rör.

Det var skumt derute, var som hvarje hus
blundade med luckorna för sömn till reds.

Öfver tak och minaret sken månen,
tunn och spinkig som en afklippt nagelspets.
På ett brandrödt porthvalfs tröskel satt en flock
danserskor med mynt på hår och hals och bröst.
Långt på afstånd hördes genom mörkret
deras lutor och melodiskt veka röst:

»Oj! oj! Ya habibi!
hoj! hoj! kun tabibi!
kom, kom, min älskade nu,
blif min läkare du!»

Först gick Arslan, stammande och ömklig nog
med turbanen sliten från sin runda svål,
hvilken kal och rakad sken vid lyktan
som en blank och diskad, upp- och nedvänd skål.
Så kom messingslyktan, buren på en stång
af två magerbenta negrer. Bredvid dem
skred sultanen sjelf och storviziren
mellan negerknektarna, som voro fem.

Snart begynte Arslan vifta med sin hand
eller låta som om han på ett försök
härmat regn med »syss» och »pysch! Gå sakta!
Der är huset – hysch! – i grändens krök!»

»Är vår fogel flugen?» sa’ sultanen torrt.
Arslan skälfde som ett galgens lik i blåst,
och han hviskade till storsultanen:
»Han är kvar och innanför är dörren låst.»

– »Bra! Så spräng då plankdörrn och stick
skälmen ner
ögonblickligt och på stället utan prut!
Släck först lyktan. Arslan, du skall skaffa
mig en kyckling ur ditt kök, när allt är slut.»

Häpen, hvarför i Mohammeds namn just nu
deras herre fick en sådan lust på mat,
stod för första gången i sin lefnad
storviziren alldeles försagd och flat.
Men han vände sina ord som så: »Det blir
svårt att sköta svärd i mörkret. Aldrig förr
har du heller dömt en brottsling ohörd ...
Men ditt ord är Guds!» Han uppslog lyktans dörr.

»Blås du till!» befalde storsultanen kort.
Men viziren blåste aldrig utan nöp,
spottande på fingrarna, kring veken,
så att gula lågan fräste till och stöp.

Sedan porten sprängts, gick storviziren in.
Gränden låg med ens så midnattssvart, att då
Mamud såg i mörkret, fyldes ögat

som af tusen gnistor, tusen stjernor små.
I sitt österländska sinne frågte han,
vänd från släckta veken, hvilken glödde rödt,
om ej dessa mörkrets alla gnistor
voro själar af de menniskor som dödt.

Djupt ur huset ljöd ett skrik. – Viziren kom
hastigt ut och tände lyktan vant och lätt,
pekande sitt svärd, som lyste blodrödt.
»Herre, hvad i nåder du befallt, är skedt.»
Men det sista ordet fick han knappast fram.
Ovilkorligt han ett steg till baka vek,
ty han såg sin herre vänd mot Mecka,
helt försänkt i bön och som ett linne blek.

När sultanen slutat bedja, tog han strax
kycklingsvingen, som ur Arslans kök han fick.
»Allt sen,» sade han, »jag hört om detta gyckel,
har jag hvarken smakat föda eller drick.
Bönen gjorde jag till tack, att skälmen var
nådd och näpst; men lyktan först jag släcka lät,
att få straffet blindt och obevekligt,
lika godt eho han var som föll för det,
ty» – sultanen täckte med sitt långa skärp
sina ögon och gick långsamt derifrån
– »sådant streck har ingen annan vågat
– än min egen son!»

JA, DU ÄR TUNG, MEN KÄRLEKEN ÄR STARK.[1]

Så var i Trebisond en grå scheriff,
som hade tio skimlar i sitt stall
och tio hustrur, men en enda dotter,
och hon var honom kärare än allt.

* * *

Hon låg i oljelampans gula ljus
på golfvet i sin bädd och tryckte skygg
för ögat svarta buffelfällen och vände
åt rummet blygselfullt sin nakna rygg.
Hon bar i bädden ännu på sin nacke
en mörkröd lufva med en blåsvart fjäder,
som knäckts mot kudden. Fjäderfläktan låg
på mattan öfver hennes fallna kläder.
Vid låga lampan stod den man, hvars famn
hon nyss i hemlig kärlek slöt i sin.
Han knöt sin gördel och slog upp ett fönster,

hvars ruta icke var af glas, men skinn.

En grå decemberdagnings luft flöt in.
Scheriffens dotter vände sig förskräckt
och drog kring rygg och axlar buffeltäcket
och hviskade, när hon fått lampan släckt:
»Har redan soln gått upp? Du ser så ängsligt?»
Han stod vid fönsterposten. »Nej, jag ser,
hvad värre är än så ...» – »Då ser du kanske
att repet, som du knöt, har brustit ner?»
– »Nej, gifve gud så vore. Fotsdjup snö
har fallit under natten; när jag går ...»
– »När du skall gå från slottet,» fortfor flickan,
»så stannar ändå kvar i snön ditt spår.
Min barndomsallrakäraste, kom hit
och tag på dina fötter mina skor,
ty dina breda fotspår få ej leda
till gömda haremsrum, som jag bebor!»

Hon ryckte sina skor från cederpalln,
der hennes sidenkläder sjunkit hop.
Men hur orimligt små! Ett löje tryckte
i hennes friska kind en liten grop.
– »Det hade också nyttat föga till
att ha min sko; en sådan sirlig snitt
bär bara jag, och när som spåren leda
till något fönster, detta dertill mitt ...»

»Så tänker skvallret,» återtog han raskt,
»att – se, nu faller snön på nytt och yr!
– att som vår gamle grå scheriff hans dotter
om natten också går på äfventyr.»

»Jag vet dock råd,» sa’ flickan. »Vänd dig bort!
Se inte hit, så kan jag stiga opp
och hastigt kläda mig. Är solen uppe?»
– »Den lyser ren på minaretens topp.»

– »En sådan envis hyska! Nej, se bort!»
Hon hade redan halsen full af gråt.
»Ju ifrigare som jag blir, ju mindre
kan jag få haken till att häkta åt.»

Hon ville häkta ett slags sidenstubb,
en varmt vadderad kjol, som flera gånger
när vinterkylan kom, hon redan bar
inunder sina vida bussaronger.

»Det ljusnar,» fortfor han, mot fönstret stödd.
Hon började att snyfta blek och rädd:
»Försök då du att knäppa hop min häkta,
men blunda ändå, tills jag väl blir klädd!
Nå, fann du hyskan? Fann du inte henne?

Hu! så jag darrar i min frusna kropp!
Se efter om igen hur pass det dagas!»
Han gick till fönstret. »Nu går solen opp!»

– »Har redan soln gått opp? Allah, så kom,
med öppna ögon då och hjelp mig fort!
Här har du tinningen – ja der! – och märlan!
Du gud, hvad dagen kommer grant och stort!»

»Men,» sporde han, när nu han hjelpte till
att häkta sidenstubben, »inte har
jag ändå klart, hvad rätt min flicka menar;
för snön den blir, om också hyskan tar.»

Hon sprang till öppna fönstret raskt och steg
på fönsterbrädet, såg sig snabbt omkring,
knep modigt fast sig om det däfna repet
och gled sin väg som på en snodd en ring.
Om sidenstubben fastnade ibland
i repets knutar, blef hon rädd och slet,
men under fållen syntes krökt om repet
det rosenfriska, barnsligt runda knät.

I backen hann hon knappt, så var han med.
»Nu,» ropte hon, »lär ingen ana lätt,
när han i snön ser spår af bara fötter,
att han scheriffens dotters fotspår sett!»

Hon sökte lyfta honom och slog arm
omkring hans lif men slant på frusen mark.
Han stred och värjde, men hon log mot honom:
»Ja, du är tung, men kärleken är stark!»

Så fick hon honom, jätten, som hon ville
på sina axlar, hon den starka mön,
och svigtande och blossande af bördan
bar hon sin älskling bortåt öfver snön. – –

Hon kom till baka ensam. Krökte sist
om repet valna fingrarna med nöd
och slingrade omkring den första knuten
sin fot, som nu var både våt och röd.
Men med detsamma såg hon i ett fönster
en glimt som af ett gyllne gördelspänne
och såg scheriffens små och hvassa ögon,
som djupt ur rummets mörker mötte henne.

Betrakta den som icke talat än,
är att betrakta ett förségladt bref.
Hon föll på knä i snön. Hon släppte repet.
Men samma pinsamt hemska tystnad blef.

Hur häpen blef hon likväl nu, när han
kom ut i snön ur närmsta sidodörr

och lyfte henne, han, den grå scheriffen,
och yttrade så rörd som aldrig förr:
»Må andra gubbar eller gummor bruka
att slå som hökar på de unga ner,
jag grät i fönstret, men af afundsjuka,
jag grät, att inte jag var en af er.»

ETT TEMA MED TVÅ VARIATIONER.

I.

Mången, som med lugnt mod lägger hufvudet på stupstocken, har svimmat för en sticka under nageln. Nekir och Munkar, skrifvareenglarne, som protokollföra menniskornas handlingar, hade dagligen med lugnt mod antecknat de gröfsta synder, men blefvo mycket häpna och nästan bleka af förskräckelse då de en gång hörde en from man på tröskeln till paradiset tacka gud för att han hjelpt honom undan lättsinnet, jordens vanligaste synd. Då Nekir och Munkar ej voro fullt ense om hvad han menade med denna ännu aldrig antecknade synd, befalde de jordens lättsinnigaste man att visa sig.

Då kom Don Juan, gapskrattande och hvisslande. Det var omöjligt att få ett allvarligt ord af honom, men en jude, hos hvilken han pantsatt sitt bordsilfver, pekade på honom och hviskade i förbigående: »Ten man ferlouschta sik hvartje timme och micket fertjoust i schene damer. Adtje.»

Nekir svarade: »Att njuta hvar stund af sitt korta lif är, så vidt andra ej få lida deraf, ingen synd inför oss, om det också är det inför menruskornas trånga men måhända nödvändiga lagar. Honom menade vi icke.»

Derefter läto skrifvareenglarne upprepa sin befallning. Då kom skygg och darrande scheiken Rifat Hassan, som dog för länge sedan. Han knäföll och snyftade: »Munkar, jag lefde de första fyrtio åren af mitt lif i en sådan hvirfvel af nöjen, att jag de återstående fyrtio måste gå som sjuk tiggare.»

Då svarade Munkar: »Min vän, att uppoffra de fyrtio sämsta åren af sitt lif för att njuta dubbelt af de fyrtio bästa är ej lättsinne. Det är att taga lifvet med allvar.»

Derefter läto skrifvareenglarne för tredje gången kalla den lättsinnigaste menniska som lefvat. Men då svarade ingen. Det var tyst öfver hela jorden.

För fjerde och femte gången upprepades kallelsen utan svar. De hörde endast på afstånd en lång, likgiltig gäspning, i det en utmerglad, skrattretande gubbe närmade sig. Han stannade och utropade sjelfkärt och utmanande: »Hvad är det ni önska veta? Rådfråga mig! Jag är Diogenes samt så vis att jag försmår lifvets nöjen.»

Då svarade Nekir: »Då du tror dig vis, är du ett dumhufvud. Då du försummar att njuta af välsmakande mat och dryck, af vackra möbler och kläder och af alla dessa småting, som i sin mån förljufva det korta lifvet, är du lättfärdig.»

Dermed doppade Nekir sin penna och inskref i sin bok följande:

N:o 5 989 700 402. Diogenes. Verldens lättsinnigaste man.

II.

I ett af persiketräd öfvervuxet dalstråk tätt vid Sana i Lyckliga Arabien, hade Ildis, turkiske ståthållarens dotter, bundit en stor krans. I sin glädje öfver den tysta, klara, österländska aftonen beslöt hon att skänka kransen åt den af Sanas invånare, som bäst förstod att taga vara på ögonblicket.

I sin stora barnslighet frågade hon väktaren vid stadsporten, hvar hon skulle finna denna menniska. Han förde henne genast till bokskrifvaren. Hvem i Sana kände ej bokskrifvarens namn! Med brådskande steg gick han af och an i sin trädgård. Slutligen stannade han med en min af tillfredsställelse samt mumlade: »Ändtligen inser jag klart hvari ditt behag består, du afton, du Österland!» Derefter skref han på en pappersremsa följande:

Hvad är din skönhet, Österland,
du ödemark af stenar och sand
och kala, förtorkade berg?
Jo, tystnad och färg!
Drag framför soln Europas skumma
oktoberskyar i grått och gult
samt ställ på berget en man med en trumma,
– och Österlandet är fult!

Så snart han nedskrifvit det sista utropstecknet föll han trött ihop på en bänk och somnade genast. Ildis betraktade honom och yttrade: »Efter du är bokskrifvare är det din lycka att vara olycklig. Efter du är nog olycklig att plocka sönder hvart intryck, beröfvar du ditt lif all glädje. – Låt oss gå vidare!»

Väktaren förde henne nu upp till torget till den välbergade ljusstöparen. Denne hade tillbragt hela sin ungdom i ett mörkt hvalf med att stöpa ljus. Hans omsorger för framtiden hade aldrig unnat honom en dags ledighet. Men så satt han också nu på trappstenarna till sitt hus, visserligen ålderslö och bruten men försörjd.

Ildis skakade på hufvudet och vände sig till honom. »Min vän, då du arbetade för morgondagen, var du en sjelfbedragare, ty du kunde redan innan aftonen ha legat på bår. Då du uppoffrade din ungdom för din ålderdom var du en slösare, som köpte kiselstenar för diamanter.»

Till sist blef väktaren otålig, ryckte på axlarna och aflägsnade sig trumpen, medan hans stora tofflor släpade i stenläggningen.

Natten hade redan brutit in och Ildis märkte med rädsla, att hon befann sig utanför det motbjudande ruckel, som beboddes af Muchail, stadens svinaherde, en illa känd giaur, om hvilken bokskrifvaren författat följande drastiska epigram:

Muchail skänker lifvet värde
med tobak, danserskor och vin.
Om dagen är han stadens svinaherde,
om natten är han stadens svin.

Ildis såg sig ängsligt omkring på den folktomma gatan. Genom den halfgläntande dörren urskilde hon den knappt tjuguårige, vackre, krushårige Muchail, som i det illa upplysta rummet högljudt samtalade med en vän. Han kastade två kopparmynt i bordet och ropade till sin kamrat: »Det ena myntet skall du ha! Jag är bara en fattig svinaherde, ser du, men det lilla jag förtjenar delar jag alltid med mina vänner under vilkor att de strax förskingra det. Köp nu litet tobak och vin så skall jag knacka på hos danserskorna. En piaster är

endast en metkrok, på hvilken man fångar en liten mycket eftersökt guldfisk, som kallas Lyckan. Medan de andra i staden helt meningslöst skrinlägga metkroken, spisa vi i natt sjelfva fisken!»

Flickan kände, att hon blef blossande röd. Hon steg till baka ett par steg i det ljusa, glada, sydländska månskenet, som aftecknade hennes skugga på dörren. Hon tvekade, stötte varsamt af sig tofflorna och steg slutligen barfota och smygande upp på tröskelstenen samt hängde den stora kransen på låset och kysste den. Derefter tog hon tofflorna i sin hand och sprang hastigt undan i skuggorna af husen som om hon gjort något ondt.

DAMASKUS.

När som ett gråskägg solnedgångens
askgrå timma
bland stadens hundra minaret, som
glimma,
med sin lasciva första stjerna kikar in
i slutna hus, der på ett buffelskinn
man dukar allt, med hvilket natten kan förljufvas,
och pipare och trummare ta plats och stufvas
i gömda haremsrum hvars luckor skrufvas ...

Då tär mig en lust att smyga ur
mitt rum med varsam hand
och smeka Moskéns förfallna mur
och smeka öknens sand.

Ty du var mig kär från mitt barndomshus.
från första sagan i brasans ljus,
du antikens sista varma
och lefvande dotter, du arma,
i kedjor slagna Österland!

Jag ville, du vore af kött och ben,
att vid din fot, vid din tröskelsten
jag ödmjukt finge mig sätta.
Då skulle vi sagor berätta!
Då skulle jag kasta med sorglös hand
för dig, du min andes brud,
hvar kärlek, som band mig med forna band
vid min vän, min slägt, min stam, min Gud.
Då skulle jag bädda af silken din bädd,
med ett täcke af myrten till hakan.
men bakom skulle jag stå beredd
vid din hufvudgärd med ett lakan:
ty du somnar ej endast för nattens stund,
du somnar in
i dödens blund,
du ungdomsallrakärestan min.

* * *

Ur stadsmurns hästskoport står qvällsolns ljus
i takbetäckta blå bazarerna, hvars breda
och sirligt skurna burspråk lägga sneda
förvridna skuggor längs de stängda hus.
Hur juden spänner för sin bod en våd,
går kvällsolns stråle som en glödgad tråd
förbi hans tofflor öfver bodens golf;
der, vaxgult blek och klädd i svart kaftan,
han mellan rustningar från Teherán
beslår med perlemor en bössas kolf.
Han säljer vapensmiden från Levanten
samt silfverkannor, hvilka lefva kvar
från Omajadernas besjungna dar,
och kopparfat med tänkespråk i kanten.

Halloh! I turbanernas hvimmel
styr drusern sin ystra skimmel,
som tuggar skum och slår.
Han ropar åt döfva och sjuka:
»O fru! O fru! din kruka!
O pilt! O pilt! dina tår!»
Och vattendragarn ger tecken
med messingsbägrar, som bullra.
Han öppnar på vattensäcken,
som dräglar öfver hans skuldra.
Der inne alltså i trängselns midt,
der djupt beslöjade kvinnor i hvitt
på buffeldragna skaket
i skydd af linnetaket
från badet åka hem,
der nalkas på hvit åsninna
i ärevördigt skridt, ja hvem,
om ej min samtids herskarinna?

Hon rider kring verlden och köper land.
Sankta Vesterlandina.
Men inga ringar skina
på hennes grofva, sträfva hand.
Hon bär en tarflig arbetsdrägt,
som sluter grå och dambetäckt
kring hennes kraftiga tors.
På breda bröstet ett kors.
Hon bär messingsknäppen på skärp och skor.
Hvart knäppe har form af ett jernvägshjul.
Hon är undersätsig och trumpet ful,
en ärbar borgaremor.

Åsninnan förs vid betslet, som blöder,
af doktor Kristen, en skälm som far

och söker lyckan och har
i Östern väl tusen bröder.
Han schackrar med ordnar, låga som höga.
Han skrifver om en fenicisk vas.
Hans blå ofantliga ögonglas
beslöja hans lurande öga.
Är ömsom köpman och ömsom lärd.
Och hvar vi rasta vid vår färd
en kväll i en kvaf locanda,
der sitter han i sin röda fez
och går oss genast till handa.
Att sköta vår börs är han jemt till reds
men låter sig gerna bjudas.
Han är resenovisernas Judas!
Han är en käpp, om man slår den
i hafsens djup med ett ondt: »åt hin med den!»
och vänder sig om, så står den
i vattenytan och bugar igen.
Hans ledsagarinna har penningens makt.
Han visar henne bazarens prakt,
och hennes öga lågar
af lust till detta förlofvade land;
med piaster och francs hon rågar
sin högt mot himmelen lyfta hand.

* * *

Är glada bazarens menniskoström
en målares dröm,
då är grändens bettlareskara
en kyrkogårdsplundrares mara.

Om han drömde sig se, när han sänkte sig hän
i en graf på stegar och remmar,
de döda, förskräckta af lyktans sken,
stå upp och leta hop sina ben,
men förblanda hvarandras lemmar;
om somliga finge ett ben för kort
och foten bakfram och sist glömde bort
sin ena kind och sin näsa,
och alla jemrade hesa;
då såge han syskonspöken till er,
ni tiggarespöken, som gränden ser!

All verldens tiggare gå och gå.
Vid husens knutar de stå och stå.
Damaskus' tiggare ligga.
De ligga i dag, de lågo i går.
De ligga i sömn sen tusen år
och snarka, medan de tigga.
De sofva vid moskén i klick

i blåaste skuggan inne
med munnen till örat och ögat en prick
och klia sin rygg med en pinne.

Då höra de tätt vid trappan
åsnehofvarnes lätta klang.
De se ryttarinnans lyfta francs!
De gripa henne i kappan.
De släpas med.
De trampas ned, de piskas ned,
– men faller ett mynt i klungan,
det faller i doktor Kristens brunn.
Han äter guld. Den lyser hans mun,
när han vänder franc'en med tungan.

* * *

Med sin jättekorán, hvars permar i trä
af ålder sönderfalla,
står Hageb Ibn Abdallah
i Velíds moské.

Moskén, der fordom ett sken sig spred
från gyllne lampor, som hängde ned
ur gyllne taket på gyllne ked,
tills räkenskaperna, fler hvad det led
än vid herskarens taffel kvinnor,
med rep och sigiller knappt råddes med
af sjutton starka åsninnor!
Den dubbelgårdade jättemoskén
med sin svarta bassäng, sin skog af sten,
der ingen kristen vågar,
om ej han bär skor af halm,
gå in till öknens gud, hvars psalm
är tystnad och hästskobågar!

Nu börjar skymningen falla.
Och djupt ur den källarekalla
moskéns arkad och ur alla
dess sidorum kryper mörkret ut.
Då vänder sig, när hans bön är slut,
mot trappan Hageb Ibn Abdallah.

Damaskus' dverggondoler, de gula
och spetsiga tofflorna, vänta i rad
som längs en kaj i en dvergarnas stad
vid tröskeln, som kyler under hans sula.
Hur sträng han kommer, hur kunglig jemt!
Och aldrig krökte ett skamligt skämt
hans djerfva befallande mun.
Och aldrig skymde ett rus
hans blick, som är mörk som en Bagdads brunn,

men alltid bjöd i hans bommade hus
en Libanons dotter i smycken
sin famn, när om kvälln i pipans rök
han blott med saknad ur skägget strök
den sista droppen af mockadrycken.

När nu hos en bagaresven, som röd
på gatan lyfter sin plåt på glöd
och svänger sin sotiga vifta,
han sätter sig ned för att skifta
åt grändens svultna hundar bröd,
då ser han folket, som sysslat lugnt
med köp och handel, stanna
och stirra med rynkad panna,
med tusen ögon mot samma punkt.

Han far upp. Han mumlar en bön i sitt skägg.
Han står som limmad mot husets vägg.
Der glimmar något i kvällsolns brand,
som alla ögon sluka vildt ....
Han ser ryttarinnans lyfta hand ....
Från nu är hans lif förspildt!

När förr på husets tak han sof
i öknens stjernenatt,
han sof som ett barn, så godt, så gladt.
Han drömde om de gamlas lof
till denna hans fädernestad,
der öfver trädgårdsmurarnas rad
man ser in i ett hvalf af jätteblad
– en moské af höga bananer,
der som lampor drufvorna hänga
vid rankor, som klänga
från stam till stam likt lianer.
Han mindes bizarra legender, som än
berättas af scheiker, som styra
de tröga kamelerna en efter en
från Tadmor och Palmyra,
– legender om denna Saladins stad,
hvars högt med kupoler hvälfda bad,
hvars långa kaktushäckar,
hvars hundra svala bäckar,
hvars murar helsas på afstånd ren
som paradisets återsken.
När nu han vill sofva, springa
som råttor djeflar ur hans rock.
De gränsla på strupen och klinga
med mynt som med messingslock.
När skrämd han bläddrar och slår
i sin stora koran med ett rop,

så falla permarna hop
och framför hans öga står
en stor, en blank louisd'or.

Då skorrar med hes och sprucken
och illslug stämma eunucken,
som sätter ögonhvitan fram
samt visar ett rep från närmsta bazar:
»Hageb, din far är rik!»
När gryningen kommer på bergets kam
så spökhemskt gul som ett lik,
stryper Hageb sin far.

I seraljens källrar blir tiden lång
vid vattenkrukan i evig gång
bland fångar, som vira lump och skinn
kring skafvande blacken och klofven,
medan i gallret ofvan
torgets lekande barn se in.
Han skär kedjorna upp med francs!
Och snart i Stambul med dandys rang
han kristna verlden råkar,
der böhmiska horn och stråkar
om natten gnissla som åsneföl.
Nu ligger han, som ruset skyr,
på tyska konsulns matta och spyr
hans münchnerbarbariska öl.

Och synes han i Damaskus nu,
så är han en främling som jag och du.
Han trifs i det bleka ljuset
från lyktan på kaffehuset
– på pålar en timrad lada,
der strida floden Barada
blandar sin svarta sång med glada
trictracspelande mäns.
Hans kind är grå. Hans öga bräns.
I tankar stirrar han hän
mot glödet på nargilén.

Då visar doktor Kristen från
den nötta tröskeln sakta
för resenoviser den bleke i vrån
och hviskar: »Stig in och betrakta
ett hopplöst folks förfallne son,
som drömmer de år af vapendån,
då vred kalifen i sadeln sprang
och såg öfver ökenslätten,
der kristna härens korum klang!»
– Men Hageb drömmer om tjugu francs,
som han tappade nyss på rouletten.

* * *

Barberarn tvättar och tvålar
sin kund i det fria, målar
med löddret ur messingsskåln
hans hufvud i hvita moln.
Han pröfvar, att vattnet är ljummet.
Hvar knifven skär vägar i skummet,
der lyser den blanka svåln.

Han rullar i grå servietter
hans drypande hufvud på sida.
Det står som barberarn det sätter.
Han lyfter sin strigel ur slida.
Han hvässar med fingret i vädret
den bukiga knifven på lädret.
Tarbuschen på nacken han makar
och fjeskar och snattrar och rakar.
När vigtig han slutat görat,
så trycker han smidigt sin ena
kanelbruna axel till örat,
sin andra axel till knäna
och blankar med skjortan och räcker
åt kunden, som somnat på stol,
en messingsspegel, som sträcker
ett ljungande sken som en sol.

Då vaknar kunden och gäspar
och rätar sin rygg och läspar
vid sin sista gula tand:
»Belöne Allah din hand!»

Men knappt har kunden försvunnit, så slår
barberarn hans stol i kull
och kastar messingsspegeln och går.
Han har vädrat frankiskt gull!

Han skjuter föraktfullt läpp och beser
sitt bara ben, som hänger ner
som en skranglig käpp under kroppen.
Han köper skor af fransk fason,
och hur han sliter i stroppen,
så sväljs hans stora fot af skon.

Han köper för sparda piaster
den turkiska rocken, der hvarje stygn
blir mor till tio brott på ett dygn
och till tio förstörande laster.

Nu hämtar han färg i ett bäcken
och målar skrytsamt ofvanför
sin låga dörr ett stort »Coiffeur»
i latinska bokstafstecken.

Men kunderna svika. Lyckan dör.
Han säljer hem och kläder.
Han säljer sina franska skor.
Han säljer för francs sin heder.
Han säljer sin hustru till hor.
Han söker kvarterets fröjdehus,
der natten lång till dager ljus
man suger rök, tills tanken dör,
ur pipor af långa bamburör
med hufvud af kokosnötter,
och der danserskan rör sina fötter
i takt med knogar, som dunka
darabuckornas nötta skinn ....
Hans sista dagar sjunka
i haschischrusets skymning in.

* * *

Men långt bland öknens svarta flygsandsvågor
ligger
den stora kvällsoln på ett stumt, förstenadt haf.
Om regn och bete beduinen knäböjd tigger
och reser sina låga tält och sadlar af.

Vid närmsta torget står en saracenergraf,
omkring hvars skumma inre, der ej fot får trampa,
det gyllne gallret snor sig med sin röda lampa
som rundt en negerarm en ring med en rubin.

Då öppnar golfvet långsamt sina multna skrin.
I fotsid svepning står den store Saladin!
Hans kämpaskägg har falnat ned och öfversnögat
hans skjorta, som är grå som mull och florslikt
tunn.
En tumslång spindel springer in i tomma ögat
och kommer ut ur mörkret i hans öppna mun.
Men bakom honom höras sakta steg till dans.
Små silkestofflor röra golfvets marmorrutor.
Safirer glimta bakom gallerverkets krans,
och luften fylls med ljud af flöjter och af lutor.

Han står vid gallret midt i ryttarinnans väg.
Hon ryggar till. Hon tyglar sin åsninna svårt.
Hon kramar, dödsblek, sina lyfta mynt så hårdt,
att guldet rinner ut vid knogarna som deg.

Hon mins, hon fattar Islams lefnadssunda kärna:
en njutningslust, som lyft på herskarhänder steg
till konsternas och vetenskapens tvillingstjerna.
Hon mins, hon mins Sevilla. Murcia, Granada,
små nakna syskonbarn, som lekte barnaglada
vid foten af en verldsdel, hvilken sträckte

sin bleka hand förbannande ur rök från bål.
Hon mins de glada ökenfolkens stora mål:
att njuta ögonblicket slägte efter slägte.
När nu hon krossat Islam med sin riddarlek
och sist med svek – och, ärligt sagdt, ett fyndigt
svek
är mer berömligt än en simpel stöt med lansen;
när nu hon lockat med den hemska frestarglansen
af sina lyfta francs Damaskus till förbund
mot hvilan och mot Gamla Verldens glada sinne,
då skär med ens en ånger djupt i hjertat inne,
och den förföljer henne midt i segerns stund
som envist lyktans ljus förföljs af läderlappen.
Hon sjunker ned med hakan öfver sadelknappen.
Hon klämmer tummen mellan sina sammanbitna
och starka tänder, så att hud och nagel hvitna.

Då pekar store Saladin mot judens bod,
der under det för dörren spända tältets bom
ett kopparfat i kvällsoln flammar rödt som blod
med arabesker slingrande likt eld i näfver.
Rundt fatet står ett tänkespråk med eldbokstäfver:
»I natt ditt segerrus, i morgon natt din dom!»

ETT STENADT LAND.

I Jerusalems utkant reser sig öfver Mogrebinerkvarterets eländiga lerkojor en tornshög, af oerhörda jätteblock sammanfogad mur – en återstod af forna byggnadsverk. Der är judarnes klagoplats. Trasiga och i mörka kaftaner knäböja de under högljudd gråt samt kyssa den skrofliga muren, kyssa den ömt som husvilla och utblottade barn skulle kyssa tröskeln till sitt brända föräldrahem.

Uppe på Moria, det gamla tempelberget, susar vildtisteln rundt Kubbet es-Sachra, fajansmoskén, som lyser midt bland förödelsen, skiftande i alla färger som en fläkta af påfogelsfjädrar. De tunga bronsportarna öppnar du med samma egendomliga känsla som du öppnar permarna till Talmud eller Kabbala. Djupt inne i moskéns blåaktiga skymning stiger den gamla tempelklippan i dagen, naken och grå som ett dammigt kläde, utbredt öfver det fördrifna Israels tempelkärl.

Men äfven tempelkärlen äro bortröfvade. Strängaspelet har tystnat och förbrända äro de ädla stenarna. Hvart ögat ser är Judéen vederstygglig förstörelse, som fyller sinnet med ångest och med längtan att återse glada lefvande land. Hvar åker, hvar vingård, hvar väg är öfverfull af stenar. Judéen liknar dessa hemska korsvägar, på hvilka i aflägsna bygder hvarje förbigående kastar en sten.

Om du tilltalar den bleke juden, som trasigt klädd och med en hårlock vid hvardera tinningen sitter hopkrupen vid klagoplatsens mur, skall han först icke svara dig. Om han slutat sin bön, skall han i stället helt långsamt hemta ett glöd från närmsta koja för att tyst tända sin stora vattenpipa. Frågar du, om det icke fins något heligt utom det förflutna, skall han slutligen svara: »Jo framtiden! Zion skall återuppbyggas!»

Du kan invända, att det också fins ett tredje som är heligt och kanske heligast, nemligen det närvarande. Du kan räcka honom alla mynt du har i din ficka. Utan tvifvel skall han höja sin arm för att mottaga dem, men om du dröjer, om du icke genast låter dem falla i hans hand, skall han snart låta den sjunka samt sjelf återfalla i sin trumpna tankspriddhet. Till och med penningen har bland Jerusalems judar förlorat något af sin dragningskraft. De äro alla fattiga. De äro samhällets parias.

Likafullt borde ej ensamt judarne gråta vid klagoplatsen. Om du derifrån kunde se hundrade mil öster ut in i Turan och Iran samt söder ut in i Arabien ända till Jemen, skulle du se samma förstörelse, samma stenar, samma bekymrade ansigten. Midt genom det glada färgspelet skulle der lysa något hvitaktigt kallt och dödt som ur en målning på porslin. Olyckliga, tillintetgjorda Österland! Hos dig har jag druckit helsa, medan jag sett dig tvina bort. Landet, der den antika verldens lifsglädje fann sin sista fristad, är sköfladt. Det är ett stenadt land.

ENSAMHETENS TANKAR.

ENSAMHETENS TANKAR.

I.

Der innerst i min ande bor en gnista;
att lyfta den i dagen blef mitt mål,
min lefnads lif, mitt första och mitt
sista.

Hon gled mig undan, tärde och förbrände.
Den lilla gnistan är min rikedom;
den lilla gnistan gör mitt lifs elände.

II.

I enslighet försvinna mina år.
Jag rör min eld och pjollrar med min hund.
Jag saknar ej den dag, som gick i går,
men denna långt försvunna stund,
då samme tjenare, som krökt och grå
bär in min kvällsvard, gosse var
och jag ej född, och mor och far
i gräset lekte än som små.

III.

När genom rummet fönsterkorsets skugga ligger
som skuggan af

det stränga korset på en graf,
är det ej bättre dar jag tigger;
jag mins de gåfvor, som jag fick som liten pilt,
– de många goda gåfvor lifvet gaf
och jag förspillt.

IV.

Jag längtar hem sen åtta långa år.
I sjelfva sömnen har jag längtan känt.
Jag längtar hem. Jag längtar hvar jag går
– men ej till menniskor! Jag längtar marken,
jag längtar stenarne der barn jag lekt.

V.

Hvar kväll jag jordar mitt gamla jag
och vaknar upp med ett annat.
Väl hundra tankar begynna min dag.
När jag somnar har ingen stannat.
Bland nöjen och sorger vandrar jag kring
och synes mig sjelf en gåta.
Men lycklig den som för ingenting
kan skratta som jag eller gråta!

VI.

För några dagar gaf mig slumpen lof
att vakna upp ur sömn, att lefva, att
förnimma.
Och när var lifvets bästa timma?
När jag sof!

VII.

Jag kom ibland, hur mina år försvunno,
till ett fullkomligt tomt och utdödt hus,
hvars hundra fönster brunno
i solnedgångens ljus.
Jag öppnade, beklämd, och stängde
en rad af rum, der ingen klocka svängde
sin blanka pendel, ingen möbel fans.
Först i det sista rummet hängde
på väggen i en vissnad krans
ett mörknadt, halft förstördt porträtt:

en liten vacker svartklädd gumma
med mössan stärkt på gammalmodigt sätt.
Och denna kvinna på den stumma
och svarta duken har som barn jag sett
och hon har bedt för mina dagars väl.
Och hennes bild var ensamt skonad än
der allt förskingrats, ensamt den!
Det tomma huset var min själ!

VIII.

Du söker ryktbarhet; för mig jag tror
ett större väl så helt att glömmas
att ingen hör mitt namn, ej ens min mor.

IX.

Nu ringer aftonsången.
Jag rider efter ro
öfver heden i solnedgången.
Sträck ut mitt svarta sto!

Hur nöjd jag ville med menniskor bo,
om lyda ej blefve vårt A och O.

Om jorden hade en enda mun
så stor, så svart, så rund som en brunn,
samt ropade: »Lyd, eller smidas
skall du, min son, i jern och stock!»
Jag skulle knappast idas
att lyfta mitt ögonlock.

Om verldens herre kvällskyn red
och åskade: Lyd!» jag svarade: »Bed!
Välj saktmodets språk och dämpa ditt ljud,
och kanske jag hör dina böner, Gud!»

Du, trafvare min,
jag längtar ej in
till kvafva hemmets kakelugn.
Håll ut en timme, håll ut i tu!
och du köper mig du
två korta timmars lugn.

X.

Och hade jag en vän, en ende vän,
och denne ende slog ett värnlöst djur
och gaf sin hand, som nyss med värmen ur

min själ jag tryckt och velat trycka än,

jag toge aldrig denna hand igen!

Och låg han sjuk den vän, som nänts att slå
ett värnlöst djur, och låg han törstig då,
när vid hans säng jag satt den sista natten,
jag skulle råga glaset fullt med vatten
och dricka det i botten sjelf och gå.

XI.

Jag satt en kväll i min port, då kom
en benrangelsman med en klocka
samt bar en gulnad påse jord
på skaftet af sin spade.
Han ringde och sjöng. Han ringde och sjöng.
Min granne kom ut i ett lakan.

De gingo arm i arm, men jag
smög bakom och brände med pipan
ett hål i säcken, så jord rann ut.
Jag tänkte: blir endast dager,
så följer jag strimman af jord och får klart
min stackars grannes öde.

Och dager vardt. Jag gick i sång
till mina gamla sysslor;
men allt hvad om natten jag sett och tänkt
låg redan djupt i glömska.

XII.

Jag snärjer i en snara,
var viss, du får mig kär!
Men just när du skall svara
dig sjelf en dag så här:

»Jag får väl ge den styggen
mitt hjerta som han tiggt;»
då vänder jag dig ryggen
och gör en munter dikt.

XIII.

Hvarför till ro så brådt,
du som jag vill allt godt?
Följ mig en månskenstimma!
Kyrktorn och fönster glimma.

Fullmånen lyser klart.
Natten är snart förbi.
Stanna, min flicka! Snart
finnas ej heller vi.

XIV.

I Rom, i Rom, dit ung jag kom,
står i marmor i helgedom
en flicka, som evigt jag drömmer om,
och som fordom lefvat i forna Rom.

Jag dröjde mot piedestalen stödd.
Det vardt mina läppar förment
att möta hennes, jag som blef född
väl tjugu hundrade år för sent.

XV.

På Harz vid mörkaste skogens stråt
står ett grått och stort krucifix af sten,
Och hvem, som kommer förbi allen,
han stannar och brister i gråt.

Hur hinna att gissla det lumpna, säg,
då så mycket stort blef att glädjas åt?
Hvad båtar mitt hat, då jag brister i gråt
för ett lutande kors vid min väg?

XVI.

Min stamfar hade en stor pokal,
en jättepokal af tenn.
Mitt hjerta blir varmt, när jag bräddar den
och höjer den i min sal.

Då susar ur ölet en minnessång,
hvars strofer flamma som bloss.
Gud hjelpe att våra barn en gång
må höra den sången om oss!

XVII.

Till detta har jag ofta märke lagt,
att jag är sämst af alla, som jag känner.
Jag är ej endast sämst bland mina vänner,
men sämst bland alla, som jag skänkt förakt.

När kommer dagen då jag ung och stark
får hänryckt stiga fram och varmt försvara
det lilla stora jag förmått bevara
samt offra lifvet för en helig sak?

XVIII.

Kring halfva jorden jag letat har
en punkt, som jag vackrast fick kalla.
Så vackra voro de alla,
att ingen vackrare var.

Tag allt som är mitt och mitt kan bli,
men lemna min yppersta gåfva
att kunna njuta och lofva
der en annan går kallt förbi!

XIX.

Små barn, som leken klädda i hvitt,
nu måste ni lemna lek och spratt.
Ja, stilla, små barn! Nu går hvar till sitt,
ty på sjön säger soln godnatt.

Små barn, vår framtid står med ett spring
snart midt i er krets bland klara skratt.
Ja, sjungen, små barn, ja, sjungen i ring!
Min försvunna dag godnatt!

XX.

Från lägerbålet i öknen
står röken i vindlös natt.
Den binder som sköraste spindeltråd
vår mörka jord vid en stjerna.
Var stilla! Ett buller, ett ord, ett rop,
och spindeltråden brister i hop.

Vår hemliga kärlek binder
mitt öde vid ditt med en tråd.
Var tyst, ty tråden brister i sär
vid bullret af menniskors röster.
Förtig de kyssar vi hemligt kysst!
Var tyst, tills du somnar från lifvet tyst!

XXI.

Du hade mig kär. Jag skulle nyss
lagt allt jag egt för din fot.
Jag skulle offrat all verlden mot
ditt hjerta, din famn, din kyss.

Men lycklig vår kärlek, som doldes än,
som ej band oss i ve och väl,
tills den tvinade bort, tills vi dödade den
med hvarandras brister och fel!

Hvad glömmas kan under åren, glöm!
Lyft mig ut som en död ur ditt sinne!
I dag är vår kärlek en dyster dröm
i morgon ett ungdomsminne.

XXII.

Det fins en stämning, en syn bland många,
som endast dunkelt mitt ord kan fånga.
Bland cedrar lyser med bländhvit tinne
ett tempel, helgadt åt fädrens minne,
bekransadt, sofvande som en grift.
På gafveln flammar i jätteskrift:
»Den mark din fot under dans beträder,
hvad allt du njuter, hvad allt dig gläder
är köpt med offer af dina fäder.»

Kring dörren kvinnorna myrthen linda.
De sjunga, medan de sammanbinda
den långa slingan med purpurgarn:
»Må denna fest våra fäder gälla!»

Då svarar kören i templets cella:
»Af deras kärlek vi äro barn.»

XXIII.

Kom, vänner, låt oss sätta
oss ned på landet i lugn
och vakta vår kakelugn
och gamla sagor berätta!
Ett bättre lif efter detta
törs ingen längre tro,
och derför låt oss bo
i fröjd med våra kära.
Det stora mörkret är nära!

XXIV.

Jag är för stolt att se en annan,
en skuldlös, sona
hvad jag förbröt.
Jag är för mild att se på kristuspannan
den törnekrona,
som åt mig sig knöt.
Mitt lifs bekymmer må i hjertat gömmas.
Hvad jag förbröt mot menniskor och djur
och hvad jag bröt mot dig, natur,
det falle på mitt lif, mitt minne, som skall dömas!

XXV.

Hur lycklig den, hur full af ro,
som byggt sin själ en himmelsbro
på stadiga arkader
samt redan från sin ungdoms dag
förmår och vill och vågar tro
på en barmhertig fader.
O! kunde äfven jag!

Hans väsen skulle synas mig
en evig stjerna på min stig,
en hvit seraf, en kvinna,
en mor, en älskarinna,
i hvilkens knä jag finge ömt
mitt trötta hufvud böja
och evigt sorglös dröja.
Men glada minnen, som jag gömt
ifrån mitt lifs ruiner,
dem skulle sist jag strö en gång
för hennes fötter som ett fång
med perlor och rubiner.

XXVI.

Snart har mitt korta lif försvunnit.
Hvem skall jag bedja till, när på mitt öron-
gått
jag somnar hän med sorgen att jag hunnit
så mycket ondt och lågt, så litet godt?

Skall bönen tröstlös tystna på min tunga?
Skall jag i stum förtviflan sluta mina dar?
Skall till naturens döfva makt jag slunga
ett rop, som hemskt förklingar utan svar?

Nej, jag vill bedja, bedja till de mina.
Till menniskorna tyst men varmt jag bedja vill,

att de förlåta mina fel för sina.
Det är min samtid jag skall bedja till.

FRÅN ÖSTAN OCH VESTAN.

I DEN RÖDA STADEN.

I.
DEN FJORTONDE JULI.

Allvarets döda
tankar, som gnaga
slägtet till benen,
frukta att draga
med till den röda
staden vid Seinen.
Glädjen är lag.
Våga en cancan!
Eros och rankan
längta förgylla din ande i dag.
Glädjeropen luften skaka.
Granna jättesolar snurra.
Blusmän hurra.
Kornblå stjernraketer braka.

Sista soun får gå ur fickan
till att köpa franska fanan
och ett Kanan
på ett utvärdshus med flickan.

Dagen skall hyllas.
Sorgen skall låsas
inne der hemma.
Dans skall det blåsas.
Glaset skall fyllas.
Har du en femma,
dränk den som jag!
Skulle den röda
drufvan ej blöda,
Frankrike blödde fordom i dag!

Dystert skymtar som en vålnad,
som en enka under sorgen,
kejsarborgen,
svart, förgäten och förkolnad.

Ringdans ordnas. Stoj och väsen.
Borgens öde sörjer ingen.
Kom i ringen!
Låt oss sjunga marseljäsen!

Här, der vid toner
ystert vi plundra
månglarekorgens
grupp af meloner,
blossade torgens
stenar af hundra
heliges blod.
Lemna din flaska!
Drick ur de raska
minnenas bägare glädje och mod!

II.
DE GLADA KONSTNÄRERNA.

Ja, menniskorna, dessa bylten, som
vi se på torg och gata allt sen det begaf sig,
att slägtets första kjorteltanke kom,
ha både form och färg, om de klä af sig.
Jag spände upp en duk. Jag tog ett kol.
Modellen steg i jättefönstrets kalla
och blågrå ljus och lät sin klädning falla,
en naken skönhet, alla blickars mål.
Vi sutto rundt omkring, en munter skara,
och genom fönstret, som var täckt med is,
ljöd åskan dof från Seinens Niagara
mångtusenstämmigt rykande Paris.

I ateliern var jag den yngste då.
Hur glad, hur lustig lefver i mitt minne
den första veckan då som »le nouveau»
jag nöddes dansa rummet rundt der inne
med en ofantlig frygisk lufva på.
Vardt artigt bedd att gå och köpa tvål
men lofvad stryk, om bagatellen glömdes.
Fick be mig sjelf välkommen med en bål
men torrmynt se, hur den af andra tömdes.
Fick passa upp vår Baal, vår kamin,
som sken af cokes som en prelat af vin.
Jag fick, när sist man drog ur mina fickor
en liten stryksticksask i blått och gult,
i timmar stafva Sä-ker-hets-tänd-stic-kor
samt dom, »att svenska lät förtvifladt fult».
Nu vann jag vänner och hvad mer än så,
jag såg en dag min unga lycka rågas,

när öfver tröskeln slank en färsk nouveau,
och jag fick ro, i det att han fick plågas.

Vi voro glada såsom ystra gossar.
Säg, hvilken målare är ej till reds
att genast drifva glädjen till sin spets,
då bålen flammar och hans tobak blossar!
Det var en sorglös stämning i vår krets
som på en solig morgon när det snögat.
Hvad stoj kring bordet på buvetten Stjernan
bland dessa män, som lagt för fäfot hjernan
och se sin hela vackra verld med ögat!

De se behagligt öfver penselskaften
den granna staden, damernas gestalt,
de höga handskarna, brokaden, taften;
och deras ögas glädje är dem allt.

Men deras handtverk kunde aldrig fylla
mitt sinne helt, hur med mitt kol jag stred.
Jag hade böcker hemma på min hylla.
Jag skönjde verlden genom tryckarsvärta
och genom trasorna, som hängde ned
kring tiggarns bröst. Jag såg den evigt med
min kalla tanke och mitt varma hjerta.
Jag hörde tidens härskri genom skrålet.
Jag vred, jag knep mitt kolstift som i hopp
att få det glöda; och så drog det opp
– en fot, en häl! Då bröt jag sönder kolet.

Den röda staden, den begrät jag föga,
men trist, men afundsjuk bjöd jag farväl
åt män, som oftast utan snillets själ,
fått snillet samladt ensamt i sitt öga.

III.
SPEGELN.

I döda Versailles, der mätresser och kungar
byggt hofsybariternas Sybaris,
men ekot nu sitt gapskratt slungar
i ryggen på Bædekersläsande miss;
der visar man gerna de kamrar, hvari
den sextonde Ludvigs pudrade maka
från upptåg och fester drog sig till baka
med sina väninnor och sitt broderi.
Der sitter en spegel bland listverk i muren;
så konstrikt slipad hans yta är,
så sinnrikt beräknad och passad och skuren,
att tänker du söka din afbild der,

så torde du snarligen komma till korta.
Du ser dina händer, ditt bröst du ser
och höfter och skuldror men föga mer,
ty hufvudet det är som borta.

Det var en afton. Och hundra år
ha flugit sin kos sedan dess som fjäder
från en påse, som öppnats för himmelens väder
och hvarje »i morgon» har blifvit »i går».
Hos drottningen satt på den blå kanapén
en hofman behagligt mot dynorna lutad.
Att nyss en besvärande räkning var slutad
det såg man på arket, som låg på hans knän.
»Min drottning,» begynte han, »döm af det här!
Er börs är dessvärre till botten plundrad.
Parbleu, Madame, var icke förundrad,
det kostar att vara så rik som ni är.
Jag hoppas, att icke er onåd jag väcker,
men, sanning att säga, er kassa hon räcker
ej både till spegeln, som sinnrik fast dyr
ni önskar er gjord i modernaste stilen,
och gåfvorna till den der vackra asilen
för värnlösa barn, som er godhet bryr.
Vi få ej förgäta den gyllene regeln:
för litet till ett kan ej räcka till två.
Endera, min drottning, vi offra få,
endera – asiln eller spegeln.»

I läppen drottningen harmset bet
och sidentofflorna knarra lät.
Hon skönjde små späda och hungrande munnar,
som bådo om bröd och som ropade: »Unnar
du aldrig en smula åt oss, vi små,
som arma på tröskeln till lifvet stå?»
Men sedan så såg hon i präktig förgyllning
den löjliga spegeln och hofvets hyllning.
Den tanken förjagade nästan den förre,
men riktigt besinna sig gick ej så fort,
ty hjertat var kanske välment och stort,
men alltid blef slutligen fåfängan större.
Hon tog ridikyln och reste sig tvärt.
»Nåväl, monseigneur, jag finner ej värdt
att penningar mer genom fönstret vräka.
Låt göra mig spegeln!» Hon lyfte sin bleka
och nobla profil och gick kungligt ut.
Så kom der en morgon. I bäddens ro
sitt hufvud den sofvande drottningen gömde
och herdekalaser och baler glömde
– då spratt hon med ens ur sin sömn. Månn tro.

att örat hört miste, att bara hon drömde?
Hon gned sina ögon. Hon satte sig opp.
Det var dock ett sorl af röster, som lopp
från slottets gårdar, ett aflägset muller.
Det växte. Det kom som en åskbys buller.
Ur värmande täcket hon gjorde sig lös.
Den mjellhvita foten på mattan rös.
Hon gned från rutan den kvillrande imman
och spejade ut i den tidiga timman.
På gården, der fordom hon endast sett
lakejer och pager och prinsar och grefvar,
var trängsel af kvinnor med knutna näfvar
och rakor och kvastar och käppar och spett.
Hon såg blott skepnad vid skepnad trängd
af skrattande, ropande, rasande kvinnor.
Hon såg ej längre en menniskomängd
men ett koppel hundar, en flock varginnor.
I blåsten fladdrade trasiga schalar
som fanor af lump, och i dagningen ljöd
från vägar och uppe från trappor och salar
ur tusen vrålande munnar: »Bröd!»
Här gälde det lifvet och tiden var kort.
Hon flög som ett moln öfver mattorna bort.
Det långa håret ur mössan sig vridit
och tumlade ned utan puder och kam.
Från armen det luftiga linnet glidit,
och axeln stack bar öfver linningen fram.
Hon glömde sin blygsel, den unga kvinnan,
der bort genom rummen hon ilade, innan
hon gömt i kläder hur vacker hon var.

Ren stod hon vid trappan, som afskild bar
till konungens våning, ren drog hon regeln
från trappans dörr, men der satt just kvar
i gyllne panelen den ryktbara spegeln.

Då kom hon att kasta i spegeln en blick
– en kropp utan hufvud hon skåda fick.

De ord borde djupt hon i glaset ha preglat,
som hon snyftade fram med stelnade drag,
när då i sin fåfängas nyck hon såg spegladt,
som sjelf hon beställt det, sitt spöklika jag.

IV.
FÖRNUFTETS GUDINNA.

Den vise mannen skref ett bref.
Det blef för muntert hur det blef.

Han såg det sanna mer i svart;
det vardt för dystert hur det vardt.

»Hvilket,» frågade han sig sjelf, »är förnuft, att se verlden i ljust eller i svart? Är Förnuftets Gudinna en furie, som i förtviflan vrider sina händer, eller en seraf, som strålande af glädje och tacksamhet ser upp mot höjden?» Han kastade sin penna och lemnade rummet. Från Seinestadens julibrännande gator steg han in i din källarluft, Notre Dame!

Nu den vise Mannen.

Du skumma, du grå Notre Dame!
Ditt namn har klang som ett slag i din klocka.
Dina murar locka
i din tysta skymning syner fram
från de år af jublande tillförsigt,
då historiens blad blef en frihetsdikt;
då helgonbilden i gatan sank,
men kristusliufvudet hejdade pöbelns yxor;
då prester kastade skrud för konventets skrank
och bispekåpor skuros till byxor;
då revolutionen, som ej fick frid
till långsamt värf som sagans droppe,
sprang om sig sjelf, sprang om sin tid
och slog Den Äldste der oppe
och diktade fram,
till stilen i tidens tycke,
det skaldevildt granna teaterstycke,
som gafs nittitre i ditt kor, Notre Dame!

Då sken, der marmorhvit Vår Fru
på altaret skiner nu,
ett tempel med grekisk tinne
och grekisk kapitäl.
Det stod i dômen här inne
som ett leende barndomsminne
i en syndares mörka själ.
I hundra facklors spökbelysning
satt framför templet en lefvande kvinna.
Det var Förnuftets Gudinna.
Vi minnas den dagen med rysning.
Men bland de tusen dagars rad,
som stå på krönikebokens blad,
var kanske den den största.
Den dagen var den första,
då utan öfverjordiskt bistånd menniskan
som med korsade armar en man
på ett berg i stjernklar luft,
stod ensam med sitt förnuft.
Hvad mången drömt med ögat sänkt
och hemligt knappt vågat kalla

sin käraste dröm, hvad snillet tänkt,
blef denna dagen tänkt af alla.
När kom en sådan dag igen!
Vi minnas den
med handen våt
af glädjens gråt.

Herr Robespierre steg sirligt fram
med blomma på tungan och rocken ...
Förnuftet sattes i stocken.
Och här i Gudinnans forna hem,
i Notre Dame
sjöng konkordatet hennes requiem.
Men så som på helgon man fordom fann,
hur skägget växte under kistans lakan,
så får en jordad sanning skägg på hakan.
Som pojke graflagd, står den upp som man
Förnuftets dag, som glänste och försvann,
skall vakna till en ny i tidens slut.

Gudinnan bor ej längre under tak.
Hon går i landsflykt för sin fallna sak.
Men hurudan? Hur ser hon ut?
Den frågan tränger sig beständigt fram;
den är mitt lif, min glädje och min plåga.
Säg, Notre Dame,
kan du måhända reda denna fråga?
Att slumpvis fånga ur den tomma luft
ett litet ord och kalla det förnuft,
är viga första bästa stut till apis,
är bli en ljusens riddare för dagen
och nästa morgon vakna skydd och slagen.
Det är att suddla fingrarna med lapis:
det är först nästa dag som man blir svart.
Nej, jag vill se gudinnan som hon vardt.
Säg, för det första, om hon jemt har mod
att dricka mensklighetens skål i blod.
Säg, för det andra, om hon hjelplöst sport
min samtids sorg och, för det tredje,
om hon är tacksam för allt godt och stort.
Är hon förtviflan eller outsäglig glädje?

Han erinrade sig, att de flesta sanningar, som lefvat kvar i tiden och bibehållit sin ursprungliga friskhet, varit löjen. I det samma såg han tätt bakom en jernstake, i hvilken ljusen brunno för de dödas själar, en skrattande, äldre fru. Hon hade liksom två utseenden, ty halfva ansigtet var illparigt och elakt, halfva ansigtet sorgset godmodigt.

– Du är Förnuftets Gudinna! tänkte han. Hon är hvarken blodtörst, förtviflan eller glädje. Hon är två skratt: det elaka och det godmodiga. Den som aldrig drar på munnen kan aldrig tala förnuft.

I DET TYSTA LANDET.

I.
BLAND ATTIKAS SVINAHERDAR.

Så mins jag Attika, det tysta landet, som jag såg det en vårdag, från en by på sluttningen af det blå Pentelikon. I den byn bodde gamle Sofron.

Hvem kan måla hvad Sofron kan?
Sofron är en underman.

Han kan flöjt och strängaspel.
Han kan äta och dricka.
spisa till kväll en killing hel,
dricka sin bäste vän ihjel.
Han kan vinna en flicka.
Äldst i byn, han jagar först
yngsta hjerteknipan.
Har till röda läppar törst.
Är ett ljus, som flammar störst
just när det brinner i pipan.
Följer nu till straff ett gräl,
drar han blankt med det samma.
Röda rispor flamma
snart på trätobroderns tors
som i påsken röda kors
på dörrarna hos Israel.

Hans drägt är den, som året ut
Vår Herre lappar utan klut.

Hans ludna mage står i veck
som vattendragarns bockskinnssäck.

Gamle Sofron går väl allt
på sin sjuttifemma.
Enögd är han, grå och halt,
borde sitta hemma,
ulf och kråkor skrämma.
Men han svirrar hellre,
sjunger jemt om vin och sol,
och hans röst från krögarns stol
klarnar som en god fiol
allt som den blir äldre.
När i vinförsäljarns knut
månen hänger som en skylt,
får han knappast glaset fyldt,
innan ren han druckit ut.

Står på bänken i krogens port,
skryter och ljuger så rundt och stort,
att männen, hvilka hälla
sin remmare full med raki
och bära långa pistoler i
sin hvita fustanella,
förtjusta springa upp och slå
i bordet med dominobrickor,
men långa isande kårar gå
öfver ryggen på lyssnande flickor.

Om natten dryper hans skägg af vin;
om dagen vaktar han svin.

* * *

Mina reskamrater och jag hade stannat i en trång kyrkoruin, som öfvergrönskades af murgröna och Morus nigra, svarta mullbärsträdet, hvilket fordom helgades Pan. Öfver oss reste sig hissnande högt Pentelikons kala, af vinterfrosten skalperade hufvudskål. Genom en remna i väggen sågo vi ut öfver en helt liten, lågt uppmurad, alldeles spegelstilla vattenbassäng. Tätt bredvid och gränsle öfver en sönderbruten jonisk kapitäl stod gamle Sofron, skakande af ursinnig vrede. Naken var han som alltid och hade endast en duk i knut om höfterna. I sin svettiga hand, vid hvilken en hel mängd blodiga fjädrar klibbat fast, höll han en lång knif.

Hans svarta svin sofvo i hjordar i solskenet under de mörka oliverna. Men flera herdar omringade honom och ropade samtidigt på sitt sjungande klockrena tungomål: »Sofron, Sofron.» du har stulit Hieronymus' tupp!»

Omkring oss sof i luft, som ej bar skyar,
det tysta landet med de tysta byar
så blått, så ljust som lindadt i en våd
från Kretas eller Cyperns väfstol, hvilken
bland ljusa blå och ljusa röda silken
knappt fäller in en enda dämpad tråd.

På afstånd höjde öfver samma strand,
der än Kefissos' grunda vatten slingrar,
Athen sin kyrkas kors i solens brand,
– men högre reste sig i slättens rand
Akropolis' kolonner liksom fingrar
på en föraktfullt lyftad hand.

En gosse låg i herdedrägt
vid närmsta brunn, arkadiskt sträckt.
Hans nakna bruna knä var böjdt
kring brunnens brustna kant.
Han grep på måfå ur sin flöjt
en fyratonig variant.

Jag vet ej rätt, om gossen sof
och spelade medan han drömde,
om löf och lianer gömde
den store stormande Pan och hans hof;

men tonerna sprungo ur herderöret
som bjellror klinga vid vinterföret.
De styrdes ej längre af menskligt förnuft
De sjöngo ur dal, de sjöngo ur luft.
De sjöngo lyckan i herdetält.
De sjöngo blånande betesfält,
der mythens och sagans slägte
med ulliga hjordar flyttade kring
och herdehatten täckte
en skinande kungaring.

Vår matsäckskorgs sigill det bröts.
Melonerna skuros och korken sköts,
ni, glada gudar, till eder!
Vi lofvade högt, när vinet göts
på böjliga bägarn af läder,
att hvar vi se en Diogenes,
vi lyfta vid axlar och knän Hans Askes
på hufvudet in i hans tunna.

Hans visdom är ringa.
På tunnan vi svinga
oss gränsle så många vi kunna.
Vi borra i locket en liten glugg.
När fången, som ingen vill hjelpa,
förtviflad jemrar och sliter sin lugg
och ropar i hålet, då stjälpa
vi midt i hans svalg vår mugg.

Han har ej att välja
men tiga och svälja.
Vi råga hans läppar, som skumma,
tills drucken han börjar att trumma
en dans i tunnan, vår fångne vän;
ty sjunga vi: en vis är den
som lefver gladt som de dumma!

Der lyser bland allt evigt sant,
vi ärft af Greklands största,
så mången berömd men falsk diamant.
Diogenes var den första.
Och den hellén, hvars lif befans
en sjelfvisk kamp att vinna
odödlighetens lagerkrans,
var fåfäng som en kvinna,
var barnslig som en pilt.
Vi byta, om det kräfver,
hans krans mot första hatt af filt,
som skyddar mot soln, då man lefver.
Sjelf Sokrates, som stred och vann
mot alla sofisternas skara,

han föll vid Hades' tröskel, han,
i deras egen snara.
Han glömde, som menniskor bruka,
vid slutet af sin lefnads dar
all kärnsund glädje lifvet har
och kallade lifvet en sjuka.
Med tankar som slika
man kanske kan svika
sin bödels hopp om ett ångestskrik.
Men himlen må frälsa
för dagar af helsa,
om helsan är hemma bland bårhus och lik!

* * *

Nu kom i pinieskogens bryn
Hieronymus, popen i byn.
Han spejade varm öfver vägen.
Han sökte sin fetaste tupp.
Han stannade, vred och förlägen,
i midten af herdarnes grupp.
Mig förefaller så gammalt allt.
Gammal var byn, der vi gjorde halt
bland Attikas gamla oliver.
Jag tycker mig sitta grånad och from
och måla vår jord på sin ålderdom,
när jag doppar pennan och skrifver.
Men intet jag funnit, om också jag gått
bland dammiga helgonskåp,
så hundraårigt gammalt och grått
som en fattig grekisk pop.

Det lurfviga skägget växer till slut
alldeles öfver hans kinder.
Hans höga hufvudbonad ser ut
som en upp- och nedvänd cylinder.
Han predikar som ingen kan.
Han för påskmusiken an.
När i kyrkans låga kor
bakom ikonostasen
popen messar i hög tenor,
svarar Vår Herre i basen.
Snatta från en sådan man
tuppen, han gödt för sitt spett,
är säkert lustigt nog ibland,
men aldrig är det rätt.

Så snart Sofron märkte popen, gömde han genast sin knif och satte sig ödmjukt ihopkrupen på bassängkanten. Hela hans utmanande öfvermod var med ens försvunnet.

Hieronymus gick rätt fram till honom och hotade oupphörligen med sin ådriga nagelstubbade hand, som om

han bannat ett barn. »Sofron, du har stulit min fetaste tupp, du är byns tjufaktiga skata! ack, Sofron! Vill du aldrig göra någon nytta, Sofron?»

Då den gamle late herden endast skakade på hufvudet, grep Hieronymus honom hastigt om nacken och tryckte hans hufvud djupt ned i det svarta vattnet.

Jag återhöll den suck, som ville tränga sig fram vid tanken på det grekiska folkets förfall. Är det icke orätt att af beundran för den uppputsade antik, som lefver kvar i marmor och hexameter, alltid förbise den lilla naturfriska återstod af den glada antiken, som lefver upp i oss, då vi utföra ett tjufstreck, då vi halfnakna, bekymmerslösa och lata ligga i solen?

I det samma lyfte den straffade herden hufvudet ur bassängen. Kring hans skrattande gubbansigte skvalade vattnet ur mungiporna, ur det grå tofviga skägget och håret, i hvilket våta löf och piniebarr trasslat sig fast.

Ja, i dig, du halfnakne gamle Sofron, lefver antiken kvar om också vanför och förkrympt. Helig du!

II.
FULLMÅNEN OCH KARYATIDERNA.
Ett försök i kritisk nutidsstil.

Fullmånen står stor och röd öfver Athen bakom Erechtheions karyatider.

Nu Karyatiderna.

Du heligt kyska Selene!
Du stiger på Akropolis Athenæ
så hemsk, så röd som för att se ett mord.
Vårt tempelberg har rifna marmormattor.
Det står betäckt af block och brustna plattor
som ett med tärningar belamradt bord,
kring hvilket tid och regn och prester och soldater
och långt från ö- och skorstenslandet Hans
eller Hennes Majestäts pirater
kastat tärning om den kjol, som fans
från antikens slagna hedning,
liksom knektarna om Kristi klädning
och skrapat med sig, hvad som vans.
Men fast man nändes plundra och föröda,
fast färgen slocknat i den hvita döda,
fast först i solnedgång metoper glöda,
fast kanske du fann mera sagoglans
der söderut i öknens enslighet
i dessa Nilens tempel, der i skumma
och långa trappor vid hvartenda fjät
ur tak och väggar prestekörer brumma
och läderlappens vingar hvina som ett skrik;
så väcker ej vårt berg ruinbetraktarstämning,
här erfar ingen denna själns beklämning
som af att gå och se på lik.

Vårt tempelberg det är ett fat med glöd,
kring hvilket än ur barbari och gränder
menniskan går fram och värmer händer.
Du måne, hvarför så dystert röd?

Nu Fullmånen.

Ni ädla jungfrur, ni hvita sju,
jag är röd af harm och förlåt, om nu
jag ber dom i en tvistig fråga.
Jag ser der ytterst på jordens båga
en vårfest – ej just en blomsterfest!
Ett lindrigt snöglopp sveper fram som bäst,
men folket samlas i brokigt lif
omkring jonglörer och positiv.
Vår gamle Phœbos sitter der och sprider
sitt trötta ljus, fast redan natten lider.

På stadens slätt, som kallas Djurgårdsslätten,
står i blå och gula taft en svåra grann
och groflagd man
– en kompositum-man med den sjuka,
tyska harpan, franska klarinetten,
antika gigan och en inhemsk puka
och en lika inhemsk bjellerhjelm på toppen,
halft en narr och halft en kämpe lik.
Genom att rista hela kroppen
gör han musik.
Nå det må vara hans egen sak,
men se – förlåt om ordet slår ned en smula
oförväntadt som den kula
Venedig sköt i Parthenons tak.
Han ropar, han, gycklarn i folkets smak,
kompositum-mannen, den blåa och gula,
att, helst när pukan börjar döna,
detta tingelitang är – det sköna!

Nu börjar det åska öfver Pentelikon och ekot svarar i Parnes.

Nu fortsätter Fullmånen.

Att larm är skönt kan aldrig jag begripa.
Jag hör det skönas röst i fyra grepp
på svinaherdens simpla pipa.
Låt gå, att smaken icke är en kläpp,
som oupphörligt måste gno och slipa
samma nötta periferi,
men kommer talet på det sköna, då ha ni,
antikens hvita döttrar, sista ordet.
Det var det sköna, hela verlden tror det,
som utan rim och buller och sirater

i fria verser ledde skaldens tal
här under oss i denna kaktusvuxna dal
på denna till ruiner störtade teater,
der nu jag lägger mina dagrar ut
på tomma säten och på brustna räcken,
liksom man breder hvita täcken,
när folket gått och föreställningen är slut.
Barbarer-idealet deremot drack mod
af pukans larm, när stänkt med blod
och med sin panna ärrigt sönderskuren
det gick till dansen, prydt med horn af uren
Att vara bullersam och vara grann
är just hvad alltid en barbar vill vara.
Ni, hvita jungfrur, svara!
Hvad skall jag tänka om vår bjellerman,
då nu han står bland folket i det gröna,
i allt barbarer-idealets hamn,
och kallar detta spöke för det sköna?

Nu Karyatiderna.

Då gör han missbruk af det skönas namn!

NAMNLÖS OCH ODÖDLIG.

Fullbordadt stod i Pästums rosenträdgård
Neptuni tempel, och der satt en man,
och lutad mot hans arm hans unga
hustru
med gula sländan i sin hand och spann.
Hon hörde herdepiporna från berget,
der stadens herdar förde sina svin.
Hon hviskade med nästan barnslig glädje,
när hon på fingret vred sitt mjuka lin:
»Nu är min lyckas mått till brädden fyldt.
Den man, som för mig hem till Naxos’ hamn,
har byggt Neptunus denna vackra byggnad
och återvänder med odödligt namn.»
Men hennes man gaf allvarsam till svar:
»Säg vida hellre, när om några år
vi dö och småningom vårt namn med oss,
står denna byggnad som i dag den står.
Tror du, en konstnär i sin diktnings stund
handklappningar och rop till bakgrund ser?
Nej, inåt, endast inåt ser hans öga,
och verlden fins för honom icke mer.
Och derför ville skalden gråta blod,

när han ej mägtar föda fram sin själ.
Men han vill kyssa hvarje rad, i hvilken
han återser sin ande sann och hel.
I dessa rader lefver han och rörs.
Odödligheten söker han, men märk,
hans eget verks och ej hans eget ryktes.
En konstnärs rätta namn det är hans verk.
Hvad är Homeros? På sin höjd en myth!
Men mot en mera verklig sträcks vår famn.
Vi se hur ådran bultar vid hans tinning.
Och Iliaden är hans stora namn.»

Han reste sig som för att gå, men raskt
grep hon i fållen af hans kappa fast
och mumlade med hundra löjen gömda
i ett förstulet litet ögonkast:
»Der i kolonnens sida står ditt namn!
Är allvar med ditt breda skryt till slut,
så tag der nere bland ditt manskaps verktyg
den största släggan och hugg namnet ut!»

Han vände sig. Han såg på henne strängt,
men då hon satt der lugn som jemt och strök
till rätta rifna linet på sitt finger
och såg mot masterna i vikens krök,
då sträckte han sig häftigt bort och tog
den största släggan i sin hand, samt höll
så hårdt om skaftet, att hans krökta knoge
blef hvit som vax. Den lyfta släggan föll.
Den stänkte gnistor ur kolonnens sida
och strödde för hans båda fötter ner
ett regn af hvassa skärfvor öfver trappan;
och templet bar från nu hans namn ej mer.

Då sprang hans unga hustru med ett skrik
från lin och slända till hans fötter hän,
och öfver dessa skärfvor af hans rykte
föll hon på knä, med famnen om hans knän.
»Nu,» ropte hon, »har ej den lycka ord,
med hvilken jag far hem till Naxos' hamn!
Nu är min make tusen gånger större,
och Pästums tempel är hans stora namn!

Och kvällen kom. Ett ensamt skepp sköt ut
med Naxos' vimpel och med fallna segel.
Det roddes långsamt fjerran och försvann
i sjelfva solen långt på hafvets spegel.

Och tusen år och mer ha gått sen dess
och jemnat Pästum till en vårgrön hed,
men templet står, och i ruinens skugga
rör herden gigan i arkadisk fred.

Byggmästarns namn förvisso ingen vet,
men den, som ser mot templets ljusa höjd,
ser honom sjelf framför sig med det samma
och ser på tinnen än i dag hans fröjd.
Han är mig som en gammal kär bekant
som långt på afstånd redan käns igen,
en skolkamrat, en bror, en ungdomsvän.

I BOUGIVAL.

Brottstycke ur »Jupitershufvudet», en längre ofulländad dikt, i hvilken Den Heliga Gamla uppträder som en allegorisk representant för den Gamla Menniskan, som, tusenåriga utopier till trots, ännu är vår drottning.

Stig ned från droskans våta bock och
lägg
din knoge, kusk, med dån i porten! –
Ur vinets röda löf på husets vägg,
der sken som löjet i ett röfvarskägg
den blanka värdshusskylten Gyllne Hjorten.

Ett störtregn fyllde rännans bladomspunna
basun med ljud som från en källargång,
der storknande af vin och under sång
en rad af tomtar drunkna i en tunna.
I källarsalen brunno många ljus,
men desto färre tycktes bordets rätter.
En sölad duk. En rad af pilsnerkrus
och på en tallrik fyra små kotletter.
Fiendtligt stilla, nästan sorgset, mätte
den gamla värdshusenkan min figur,
der hungrig, trött och våt af regnets skur
jag kom i dörren, storväxt som en jätte.
Få sådan kund från bordet mätt och lugn
med en kotlett och något skval att dricka,
det var att elda upp en bagarugn
med några fjädrar och en svafvelsticka.

En mängd af svarta herrar fyllde rummet.
En korg med tömda flaskor lyftes ut.
Förlägen slog jag upp mitt öl, så skummet
steg öfver brädden af min mugg till slut.
Och snart förstod jag, att jag stört en klubb
som skylde himmelstornande bekymmer
en stund med flaskan, likasom man skymmer
en obelisk på afstånd med en nubb.

Med ens steg fram ett diktareporträtt.
Gitarr på axeln, solkig rock, cylinder,

en lurfvig lugg kring sammansjunkna kinder;
i västen rönnbär i en stor bukett.
Han bjöd så hand som famn på samma gång
– ej med patetiskt ett »Citoyen!»
men med den tredje republikens: »Tiens!
Tenez, buvons ensemble, vieux garçon!»

När isen brutits, kommo glada miner.
Af mat fans litet, fast dess mer af viner.
Poeten satte sig på bordets kant,
slog an gitarren, sköt sin hatt på hjessan
samt knäppte hop sin rock som till ett spant.
Men långt i staden ringde midnattsmessan.

Då, när gitarrspelaren började en halfsjungande improvisation, satte sig värdshusenkan, som hade ett mullgrått kläde i knut om hufvudet, tätt vid min sida samt såg mig oafvändt rakt in i ögonen.

Nu Gitarrspelaren.

Vi samlas till glädje vid flaskor och bål.
Var njutning ej redan menniskans mål
då vildens panna slöt hennes hjerna
som ett klumpigt skal om en ädel kärna?
Och kommo vi kungligt, först Hans Nåd,
med kronan på kuddar de Höga Råd,
matronor och fröknar i glimmande tyg,
vi sökte väl endast i lön den smyg,
der ingen Savonarola
med sin sträfva predikan lyste i bann
att leka på strängar och skåla
tills vin ur röda skägget rann.

Den förtorkade gamla kvinnan vid min sida fyllde gång på gång min mugg – alltid utan att vända bort sina lysande små, stålgrå ögon, alltid utan att tala.

Nu Fortsatte Gitarrspelaren.

I vår pannas grotta, der tusen små
tankedvergar komma och gå
med fosforljus i sin lykta,
der plåna de ut med sin trampande sko,
med flitiga hackan, som aldrig får ro,
det djupt i vår hjerna tryckta
vidundersspåret: öfvertron.
Vårt lif låg fordom en dyster hed,
i hvars bryn vår stamfar vilden
rest upp sin bild, men hög, men bred,
tills himlen skymdes af bilden.
Till aska och mull stöp kolossen ned.
Vid slutet af lifvet, vid randen af heden
stå mörker och sömn, der vi drömde ett Eden.

På himmelen flammar i eldbokstäfver
af döda månar: Lef, då du lefver!
Att blunda för orden, att tveksam stanna
i en kodex, en gammal fridens psalm,
är härma den galne, som svalkar sin panna
i en brinnande krans af halm;
att tysta dem med en Kant, en Hegel,
det är att smula en klocka af malm
med en liten klubba af tegel.

Nu, under dessa gitarrspelarens ord, öppnade gumman sin mun till ett litet kort, klanglöst skratt. Hon böjde sig så djupt ned mot bordet, att hennes haka nästan hvilade på duken bredvid min sked.

Gitarrspelaren fortsatte.

Att helt förintas ... Stora gåfva,
hur blef af trötta menniskan du glömd!
Att dö till lif är dö fördömd;
att vara salig är att sofva.

För dem som trodde, att det egna jaget,
hvars fel förfölja oss som rök en brand,
ej dör för liemannens hand,
ej slocknar hjelplöst som ett ljus i draget,
för dem var lifvet endast vägen,
en Via Dolorosa utan halt.
För dem var lifvet endast himlastegen;
för oss är lifvet *allt!*

De enkla orden gömma,
som en vagga ett barn, den tid som skall bli.
De ropa i lön eller högt som ett skri
ur allt hvad min samtids andar drömma.
I dem skall jorden bli fri!

De enkla orden begära,
att vi smycka vårt lif som en helgedom,
att vi närma oss dubbelt nära
i en vänlig ring våra kära.
Med en flaska vin blir trästoln Rom.

Ja, kunde jag njuta lifvet rätt!
Det är ej i dryckjom den nattliga vakan,
som plattar mitt bröst och följer mig tätt
med en spade, en lår och ett lakan.
Det är andens rus, när han vingen häfver
och jag vrider mig framför ett ark med streck.
Jag dricker ej döden ur vin och genèver,
jag dricker den tyst ur en flaska bläck.
Mitt lif är en dag mellan nätter,
en högtidsdag, som vill högtidsrätter.
Det är hjerteallrakärestan min,

som ber om en guldkjol, men sjelf slafvinna
till kläder åt tiden får rastlös spinna
sitt flammande silke. Spinn, spinn!
Låt trådarna rinna, låt hjulet slå!
Din guldkjol dra kommande tider på.
När hvar sekund blir vägd en gång
som en nyckel till lyckans rum, som ett fång
mylittamynt vägdes af Ninives brudar,
som en pluring af Nisjnijs judar,
då få njutningens vinkande stjerna vi fatt
samt fästa den högst der korset satt.
Nu nå vi den ej, men vi ana den godt.
När veckan lång vi hvälfva
källrarna till barnens slott,
låt oss en söndag tänka på oss sjelfva!

Härmed tystnade gitarrspelaren.

Han fick en flaska, grät och föll med kraften
af blytungt rus med axeln upp mot murn.
I långa strimmor flöt den röda saften
på hans gitarr och handen och bonjourn.
Berusad sjelf, förstörd, i plötslig vrede
grep jag gitarren raskt och slog den ned
på gummans hufvud, som i knutet kläde
försmädligt log från bordet vid min sked.

Då stack midt genom gitarren, med det splittrade instrumentet om halsen, ett hufvud, som ej längre var värdshusenkans utan Den Heliga Gamlas. »Du tror dig hålla den fördomsfria Nya Menniskan hof.» skrattade hon; »Men der flaskan är munskänk, är jag värdinna.»

Jag bjöd god natt. Jag tog ett ljus. Jag följde
en becksvart korridor, der tu och tu
på hvarje tröskel skorna blifvit satta.
Min stake föll och sprang på golfvets matta
med larm och väsen som en djupt förskräckt
och upprörd liten herrejesusfru,
som mött i mörkret ett förstördt subjekt.

Och jag förstod: vårt lif är *allt*, men slägtet
ett gammalt gråskägg; och när gubbar rumla
det är som elden lös i rådstuhäktet,
då alla kedjelagda skälmar tumla
på öppet torg och vifta med sin fjettra.
Och dessa lefnadsglädjens rop, som klättra,
som öfver franska manteln gyllne bin,
på skaldens digra ark? Förgylda svin!
Med flaskan gamla tiden lättast band oss,
lät skenet trösta, men det sanna fara.
Hvar helst vi stå kring vin en drucken skara,

der är den gamla tiden midt ibland oss.
Man tror sig Perikles och blir barbar
lik en förfallen prins med bränvinsmått,
som tror sig högt i fädrens röfvarslott,
i riddarsaln i värja och talar,
men vaknar, sölad, med ett rop på vatten,
med skorna af och käppen genom hatten,
på hvassa kanten af en trottoar.

Fördömd, förföljd som vid ett gatupplopp
ett släpadt helgon, flaskan går från jorden,
sen hon har tumlat, klädd i pappersropp,
sin porterplumpa kropp på krögarborden.
– En fallen storhet, i hvars glas, när grönt
det speglar ljus och män i ring som bröder,
du skymtar syner: böjd mot vin, som blöder
ur buffelsäckens sprund så purpurskönt
som en negrinnas mun, Messias stöder
på marken knät och kallar vin sitt blod!

– En fallen storhet, som på guldskor stod
ej blott i gråa haremskungars torn
men i de trädgårdshvalf, der månens horn
sköt in sin udd mot skygga smultronträdet,
och der bananens jätteblad, så tunt
som spröd papyrus, steg till piniens nötter,
samt män och flickor, medan hufvudklädet
gled ned på heta axlar, sutto rundt
den gamle gode Epikuros' fötter.
Hur vinkar lik en stjerna ej den tro,
som han, den store Epikuros, lärde!
De blefvo få de män, som hade ro
att aktningsfullt bekänna lifvets värde.
De blefvo rucklare och lifvets fara.
Bland alla grubblare, som jorden såg,
står dock för minnet deras glada skara
så ljust som i det gamla Reims' portaler
bland mörka sandstenshelgon i sandaler
med hundra bloss ett hvitklädt bröllopståg.
Just deras ord, att lifvets mål är lyckan,
slår nu omsider flaskan ur vår hand.
Men hon var fordom käppen, hon var kryckan,
ja, salighetens taffelkärl ibland
hos gudar, som nu skämta med sig sjelfva
på förstadsscener mellan sju och elfva.
Till många infall, som i våra dar
på slägtets panna stå som granna solar,
var vinet mor, och var den mannen far,
som drucken slet i värdshuspigans kjolar.

Välsignad krogen och välsignadt ruset
i hvarje stund, då öfver bränvinskruset
en sjunken usling blef ett barn, som grät!
Välsignadt vare vinet, äfven det!
Välsignadt vare det i mörka tider,
då män, som flytt hvarann med hat, omsider
i vinets glädje möttes famn i famn,
välsignadt äfven i Messias' namn!
Om våra barn, om redan vi med dem
få dricka glädje ur en bättre källa,
så vill jag likväl till ett minne ställa
i högtidsrummet i mitt lugna hem
en remmare från forna dryckesklubbar
med munklatin och rim i mörknadt tenn.
Och ofta vill jag grubbla framför den
på gamle Bacchus, menniskornas vän,
som dog, då menniskorna blefvo gubbar.

KOSMOPOLITEN.

San Remo. Januari 1887.

Det sjönk i hafvet; till sist försvann det
i tio vexlande vandringsår
som ett förloradt och sörjdt i går,
det hvita landet, det hvita landet.

Det står i minnet med is och släde
som glad du ser det från fönsterpost
vid par och trettio graders frost,
då vintern bringar sitt hvita säde.

I sjubbskinnsvantar stå män och skotta.
På blågrön himmel ej minsta moln.
Fontänen sofver med is i skåln,
och kyrkoklockorna ringa åtta.

I Kiva lefde en prins, som vägde
en stor safir i sin unga hand.
Han fäste den på ett silfverband,
som prydts med allt han af perlor ägde.

Men när till kröning han knöt om pannan
sitt silfverband på sin ålderdom,
var stenen stulen. Dess plats var tom.
var mörk och svartnad som ingen annan.

Den fläcken blef, hur han lät förgylla
sin staf och släpet af guld var tungt,

ett moln på pannan, en färglös punkt,
som ingen perla förmådde fylla.

Jag sökte perlor till myth och sägen
och ädla stenar från hus till hus
samt band dem samman vid lampans ljus,
men en af stenarna stals på vägen.

Kring pannan knöt jag för alltid bandet,
en punkt på bandet är mörk, blott en;
i midten fattas en ädelsten:
det hvita landet, det hvita landet.

Jag ser på det som en dröm tillbaka.
Från andras mun lär jag känna det.
Den dömer bittert – men rätt? Hvem vet!
Skall jag förneka, skall jag bejaka?

* * *

Decembermorgon med ros i blom.
Fjerran, der röken stiger,
en stad som sofver, en stad som tiger.
Det är Rom!

Der bor min vän. Jag följer i mitt minne,
hur i sin studio han går der inne
i det ofantligt stora fönstrets ljus,
en puckelryggig, svensk skulptör i blus.
När närmsta kampanil till vesper ringer,
då stryker raskt han leran från sitt finger.
Han öppnar dörr till gården, der ett lag
af landsmän tvätta penslar längst i hörnet
omkring ett lejon, som med käringdrag
af marmor grinar bland förvuxna törnet
och frustar vatten i en sarkofag.
Då smäller jernklack gården. Postbud räcker
ett korsband. Bort med penslarne en stund!
I öppna dörren bilda alla rund
om puckelryggingen, som häftigt spräcker
paketets band samt öppnar tidningsbladet
och läser högt, hur de der hemma ha det.

Han stryker skägget, som är rödt och tunt,
och hejdar sig med en replik som denna:
»Ja, hör den versen der! En sådan strunt!
Och detta är ändå en yngre penna.
Att svensken aldrig kan bli osökt sann!
I andras diktarverld han ständigt famlar.
Vid konstnärskolonin i Rom, som samlar
nationerna som profver vid hvarann,
der tysk och dansk på »kneipen» tumla om,
i hjertat glada åt ett fat spagetti,

samt med en slokig filthatt, hvilken kom
ur modet redan artonhundratretti;
der kommer svensken, hvilken senast drack
sitt te på legationen, klädd i frack.
Men skall han skrifva, får han kläda anden
i slitna hvardagsplagg från nabolanden.»

Den puckelryggige skulptören rifver
sitt skägg. – » Är svensken helt sig sjelf en gång,
det är i vers, men versen som han skrifver
är mot hans grannars som trumpet mot sång.
Att dikta fosterländskt är ju galant,
förstode endast han att dämpa stämma
och sjunga helt naturligt och ej grant
om vårt beskedligt lilla hörn der hemma.
Der känslan talar, der blir språket kargast,
och tomma kärror bullra alltid argast.
Är finska sångmön stor i många stycken,
så mins, att endast derigenom, att hon ref
från sina kläder svenska smakens smycken,
blef hon så sann, så vacker som hon blef

Nå, versen tystnar nu i våra dagar
bland dessa yngre diktare af rang,
som så förändrat smakens alla lagar,
att den, som pressen icke slår och agar,
törs ingen tro om minsta spår talang.

Blir någon svensk den nya tidens son
och tror sig ny, blir han ändå den samme.
Han blir med ens .... Ja, allra minst demon!
Och just i hans demon är svensken framme.»
Skulptören läser nästa spalt och pratar,
far upp på nytt och smäller på sitt knä.
»Ja se der! Dömda tankar! Skall jag le?
Det är ett öde, att mitt hemland hatar
hvad jag har kärt och älskar hvad jag ratar.
Nej, vänner, nog med detta .... Låt oss gå ...
Att här på den antika verldens grund
få sådan post .... Min själ, det är att stå
i Parthenon med bref från Askersund.»

Och så går hela skaran ut att dricka.
Men en af dem tar först en fosforsticka
samt skrifver öfver väggen härs och tvärs.
Han står en stund i tankar och försvinner.
Och natten kommer, men i fosfor brinner
med spöklik glans på väggen denna vers.

»Mitt land? Mitt land? Du, skymningsstund,
du vänder
i ljus ett ord, som djupt jag myllat ner.

Mitt land? Är det mitt land jag ser
der borta bakom dästa fränder.
der slitna tankar tåga upp till fest,
men allt jag älskar heligast och mest
beständigt stenas utaf tusen händer;
då, öde, uppfyll framför allting annat
den önskan nu jag lägger i din famn,
att också när jag dör mitt namn
af detta land må ligga stenadt och förbannadt!» –

Men våren kommer. Hettan börjar skrämma,
när nu man bultar någon landsmans dörr,
så svarar icke någon vresig stämma,
som ber en dra all verldens väg som förr.
Hvar äro hemlandshatarne? Jo, hemma!

Och för att tala med min vän skulptören,
der nu han står på Öresund i fören
– (*Hans* tankar tala i min dikt, ej mina!)
så lefver en på landet hos de sina.
Den andre ligger vid en helsobrunn
och har till vän en gammal bullermun,
en sjuk baron, som väldigt kan predika
mot tidens lust att göra alla lika.
Men äro alla lika för Vår Herre,
så kejsarsonen som ett tukthushjon,
så är det vrängt, att det skall vara värre
få alla lika för en sjuk baron.
Den tredje sysslar jemt med sin palett
samt hjelper vid en ryktbar badort spika
en björkguirland på ett förträffligt sätt
i kursalongen, der man nu tillika
gör bön och dans, men ej som i antika
Adonistemplen jemkar dem till ett.

Det är i särskild stämning som han trår
sitt hemlands kaj, der sansadt stadsbud står
och till det »pstas» vantar ganska fredligt.
Han hör, hvad blott för ovant öra hörs,
att »hjeltarnes och ärans språk», som görs
till menskligt slarfspråk, innan någon törs
i hvardags bruka’t, låter helt beskedligt.
Och när vid jernvägsrestaurantens fat
han spisar kryddad, mjölig, smörig mat
och korpsvart biff, som vrenskas under stålet,
så mins han, hur i landet man är van,
att spränga midt på sjelfva blanka dan
sin arbetstid med öl och tyngsta målet.
Det stora middagsmålet med sin brist
på frukt och grönt och sydländsk elegance,

då man skall göra Gud sin reverance,
högtidligt allvarsamt och tyst och trist
i ring med gästerna och med värdinnan,
så när man går från bordet mätt som innan
man hunnit smaka, hvad det är för slag,
det der som Gud består i hvardagslag.

Då ringer från perrongen, bäst han står.
Han springer skrämd på tåget. Tåget går.
Och alldenstund i landet tilltalsordet
för glåpord hålls och derför hvar och en
med grannen vis à vis kan hacka knän
i fem sexhundra kilometers sträcka
och ej på vilkor får en aning väcka,
att ej han tror sig ensam i kupén,
så drar han tyst ur remmen lufvan, tvingar
den ner om nacken, stryker skägget rätt
samt fäller fönstret, tänder cigarett
och låter röken hvirfla ut i ringar.

Han får ej blund i denna julinatt.
Der kommer torpet tigande och svart.
Ej gläfs af hund, ej rök, ej ljus som glimma,
men boskap sofver djupt i ängens dimma.
Och skylarne stå lurfvig tapp vid tapp
som led af gubbar, skyldrande med kvastar.
De röra sig, de springa ljudlöst kapp;
de följa tåget som en här af gastar.
Han menar, att hans land af sten och ris
är kanske fult, men på ett vackert vis.
Han tror, att just som gammal tjenstekvinna,
af hvilkens hand man barn blef skött och förd,
får i sin tafatthet ens tår att rinna
af både skratt och af att man är rörd,
så lockar oss till gråt vårt land, vårt hem.
Är det en enda hed af kiselstenar,
behöfva vi ej ljuga dessa stenar
till guld och perlor för att älska dem.
Han trycker glömsk af bruket i sitt land
med värme tyst kupékamratens hand.

Så har min vän bland mina minnen stannat,
en smula kärf och bittert hård ibland,
men kanske har han rätt i ett och annat.

LIFVET OCH DÖDEN.

När Lifvet den sista oktober fick
sin kappsäck fylld med renetter
och satt på tåget, som söder gick,
den svartaste natt bland nätter,
då hände, att, väckt af hvisslans ton,
med filt och lösta stöfletter
hon häpen störtade upp i tron
på vagnombyte samt tog sina don
och tappade sina biljetter
– och steg af vid orätt station.

Det var vid en ruskig schweizerby,
och regnet tog till med natten.
Hon stod på perrongen med vått paraply
och näsduken knuten om hatten.
Men Lifvet var flicka att kunna
få byvärdshuset ur sin blund.
Hon drog portmonnän ur sitt kjortelsprund
och slog sig ned som en gammal kund
i länstoln vid krögarens tunna.
Hon drack och skröt och dansade om
med ortens långe gendarm som kom.
Det murkna golfvet rök af dam ...
Då kröp ur mörkret under bordet
i multna lunor Döden fram.
Förtörnad tog Lifvet ordet.

»Hvad nu? Ser jag ut att tåla
en traskládd fru vid mitt bord?
Aha! du är blind. Din ögonhåla
är utan blick och full af jord.
Du, evighetens drottning, du lider af täring ...
Du är mager och tunn ... Säg! Vill du ett rus?
Du kommer i mitt hus
så krokig och ful som en käring.»

Då svarade Döden och hostade hest:
»Min syster, min syster, har aldrig du läst
i ditt väldiga bokförråd,
hur god jag är, hur full af nåd?
Ack, lägg din af solen brända
och bruna hand, hvars ådra slår,
på mitt trötta hufvuds hvita hår
och välsigna mig, der du står,
för en enda gång, en enda!»

Då rynkade Lifvet pannan strängt
med korsade armar och hakan sänkt.
»Min fru, med min gunst begåfvar
jag mer än en, som jag ser på min färd;
men den, blott den är välsignelse värd,

som håller det goda han lofvar.»

Då svarade Döden, som redan höll
på låset: »Min vän, har du rätt,
då komma vi båda på ett.»

Så gick hon bort genom snön som föll.

HÖSTSTÄMNING.

Ihi! Oho!
Nu blir vinterns ro!
I höstaflöfvade asparnas snår
ligger svept i en mullgrå klut
en docka, hvars färger bleknat ut.
Hon har hufvud af lärft och hår af garn.
Hon liknar ett lik af ett barn.

Hos dockan står en sinnessvag
och svartklädd man med fiol.
Han stryker en polska i hvassa drag
i novembergryningens gula sol.
Då ta de fallna löfven i dans.
Nu blir vinterns ro!
Ihi! Oho!
På sin hatt har han bundit en krans
af röda bär från en rönn.
Nu faller den första snön!

I ROM.

Den morgon på min resa ...
Gud hjelpe nu min penna!
Gud hjelpe dem, som läsa
en sådan dikt som denna!

Den dag vid hanegället
jag kom till Tiberdalen,
då mötte mig på stället,
ett sorl af karnavalen.

Det ljöd tambours de basquer
från närmsta osteria.
En grupp af glada masker
tog ringdans i det fria.
Och gladast bland de glade

jag steg i dansens ringar.
Som svensk poet så hade
jag annars demonsvingar.

För hvassa och för höga
ibland vid table d’hôten
de stucko grannens öga;
så gaf jag dem på båten.

Jag tog en pappersnäsa.
Jag kände kinden bränna.
Gud hjelpe dem, som läsa
en sådan dikt som denna!

* * *

Ja, vill du veta hvar blommor slösas
i blomsterkrig tills din korg är tom
och karameller från fönstren ösas,
kom med en karnavalsdag till Rom!

Blott föga skyddar dig mot attacken
din hatt med brättenas smala hägn.
Den ruggas, krossas, den slås i backen;
och den ser ut som en katt i regn.

Violer falla. Och hästar kappas
i lössläppt vildhet, i hetsadt sken.
Och folket jublar, och händer klappas,
och hofvar gnistra mot gatans sten.

* * *

Der nere på Corson man kastade krita,
och svartaste rockar de menades hvita.

Men sjelfvaste glädjen kan stundom förstämma.
Då lemnar man bullret och grubblar der hemma.

Min studio hade ej valts så illa,
helt enkel, fast byggd på Luculli Villa.

Ur öppnade dörren sken vårsolens glitter
vid plask från fontanan och fågelkvitter.

Jag mindes dagarnas skiftande väfnad
samt hur på ruiner jag byggt min lefnad.

* * *

Då kom på tröskeln i vårsolens gull
en mjölad pulcinella.
Han lyfte mot mig en kopparkastrull,
som ända till brädden af mjöl var full.
Så började han att hälla.

Jag fick från ugnen med raska tag
en skyffel sot och aska.

Och sotad blef han och mjölad jag.
Så satte vi oss guds långa dag
vid tårtor och en flaska.

När sist sitt farväl han drack med en sving
ur Montefiasconen
och stod i dörren, bar han omkring
sin hvita kapott som en helgonring
den stora vintermånen.

* * *

Nu hunno vi alla mot natten till slut
Augusti Mausoleum,
der karnavalen dansades ut
och pulcinellorna gåfvo stut.
Jocus peccatum meum!

I mausoleet, teater bevars,
var trängsel och dans och sånger
bland fallna englar i sidensars
och papperspansrade gudar Mars.
Tids nog kom fasta och ånger!

I kejsargrafvarnas helgedom
der gick den stormande balen.
Och sen blef timman och salen tom.
När dagen vaknade upp kring Rom.
då somnade karnavalen.

Men jag, som ej under bordet stack
med klappar åt vackra kinder,
och jag, som var med der man åt och drack,
fick stora hål i min bästa frack
och miste en ny cylinder.

INNEHÅLL.

Noter

1)

Grundmotivet till dikten är hemtadt ur en bekant tysk kärlekshistoria från medeltiden.